P 11573

NOUA REVISTĂ ROMÂNĂ

POLITICA, LITERATURA, ŞTIINŢA ŞI ARTA

APARE IN FIECARE DUMINICĂ

Director: C. RADULESCU-MOTRU

PROFESOR LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREŞTI

BIBLIOTECA ... EST-EUROPEAN

No. 16 | Duminică 2 Septembrie 1912 | Vol. XII

SUMARUL:

NOUTĂŢI: *Congresul Asociaţiei Române pentru înaintarea şi răspândirea ştiinţelor.*

ACTUALE

C. RĂDULESCU-MOTRU: *Morala în Politică.*

CONST. SUDEŢEANU: *Alfred Fouillée.*

LITERATURĂ

N. DAVIDESCU: *Variaţii pe manifestul Viitoriştilor.* (cu o ilustraţie)

D. IACOBESCU: *In pustie* (după Lenau).

MAURICE MAETERLINCK: *Tăcerea* (Din Comoara celor smeriţi, trad. Marcel Montandon).

CONST. STOIKA: *Sub clar de lună* (versuri).

IERONIM LAURIAN: *Din Heine* (versuri).

GABRIELE D'ANNUNZIO: *Pisica* (trad. Gh. Licea-Severin).

ŞTIINŢA

I. BRUCKER: *Evoluţia anorganieă, după Norman Lockyer.*

INSEMNĂRI: *O carte nouă despre Români. — O manifestaţie a raselor slave. — Moda nouă. — Trei lacrimi preţioase.*

REVISTA REVISTELOR: *Viaţa Nouă. — Viaţa Românească. — Revista Catolică.*

MEMENTO

UN NUMĂR: 25 BANI

ABONAMENTUL:

In ţară: pe un an (2 volume sau 48 numere) 10 Lei
„ „ pe şease luni . . . . . 6 „

In străinătate: pe un an (2 vol. sau 48 num.) 12 Lei
„ „ pe şease luni 7

DIRECŢIA: Bucureşti, Bulevardul Ferdinand. 55 • Telefon 8/66.

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA.

Bucureşti, Calea Victoriei, 62 (Pasagiul Imobiliara, 3) • Telefon 30/11 (Centrala II)

GUST. ... GILBERT BAER BUCUREŞTI ... BIBLIOTECA ... TORIE ... R.P.R.

INSTITUTUL DE DOMNIȘOARE BOLINTINEANU

Telefon 10/73 **ȘOS. JIANU, 6** *Telefon 10/73*

Situat în cel mai igienic cartier, înconjurat de un mare parc (5000 m. p.) Sub direcțiunea d-nei Maria Angelescu și domnișoarei Sofia Gane.

Inscrierile au început, iar cursurile încep la 8 Septembrie.
Curs primar, liceal și liber.
Cursuri speciale de: Canto, pian, desemn, pictură, pirogravură, metaloplastie, economie domestică și croitorie.
Corp didactic ales. Profesoare și guvernante *speciale* pentru limbile: *franceză, germană și engleză.*
Deosebită *îngrijire* pentru educația fizică: profesoară specială de *gimnastică suedeză.*
Educație serioasă. Local spațios și igienic.
Se primesc *interne, semi-interne, externe* și eleve cari urmează *la școlile statului.*

Prospecte la cerere.

INTERNATUL DE BĂEȚI :: MACOVEI

Str. Labirint, 54 :: BUCUREȘTI :: Str. Labirint, 54

Funcționează de 11 ani în localul fostului Internat al liceului Matei Basarab; singurul internat autorizat de Onor. Minister, în care se primesc numai elevi cari urmează cursurile la școlile statului.

In apropiere sunt Liceele Matei Basarab și Lazăr, Gimnaziul Șincai și școlile de comerț.

Intreținere îngrijită, disciplină severă. ● Se primesc elevi cu tratament aparte. ● Condițiuni de plată convenabile. ● Direcțiunea se însărcinează cu înscrierea elevilor la școlile Statului. ● Prospecte se trimit la cerere.

Director: I. TUTUC, Profesor de matematici

BUCUREȘTI, Calea Plevnei, 50 — ## LICEUL FRANCEZ-ROMÂN • FONDAT IN 1895

Curs primar și Liceu complect cu cele trei secțiuni. Internat și preparațiuni pentru elevii cari frecuentează școalele statului.

Localul higienic, anume construit, în apropierea liceelor *Lazăr, Sf. Sava și Mihai-Viteazu.* Educație aleasă și instrucțiune dată de cei mai distinși profesori dela școalele statului.

Specială atențiune limbilor moderne.

Rezultatele obținute de școală în cursul celor 15 ani de funcționare i-au stabilit o deosebită reputație.

Institutul este condus de profesorii asociați: J. Clinciu, G. Popa-Liseanu, profesori la liceul „Lazăr", Er. Ciupagea, N. R. Colceag, profesori la gimnaziul „Șincai", Al. Pandele, profesor la școala comercială superioară

INSTITUTUL DE FETE MOTEANU

Calea Victoriei, 190 :: BUCUREȘTI :: Calea Victoriei, 190

Localul corespunzând tuturor cerințelor igienice e înconjurat de un parc în întindere de peste 1500 m. p. Sănătatea, educațiunea și instrucțiunea elevelor sunt de aproape supraveghiate de însăși directoarele Institutului ajutate de profesoarele interne aduse din străinătate și de un corp profesoral alcătuit din profesori de Stat. La examenul din Iunie elevele s'au distins ca pregătire, și în genere, direcțiunea școalei și-a câștigat bunul renume de a se ocupa în mod deosebit de instrucțiunea elevelor și tot atât și de educațiunea lor. CURS LICEAL cu 8 clase. CURS FACULTATIV cu studiul limbilor străine și o secțiune specială de croitorie și gospodărie sub conducerea d-rei Zoraida Moteanu absolventă a școalei Letto-Verein din Berlin. CURS PRIMAR. Cultura muzicală e pusă sub direcțiunea d-lui Paul Ciuntu profesor la Conservatorul din București. Eleve din oraș pot luă lecțiuni de pian cu d. Ciuntu, în aceleași condițiuni de plată cu elevele Institutului. Cursurile încep la 22 Septembrie.

Directoare: LUCREȚIA CIUNTU MOTEANU

Licențiată în litere, Premianta I-a a Conservatorului de muzică.

INSTITUTUL-INTERNAT DE BĂEȚI „PRINCIPELE CAROL"

1, Str. Vasile Conta :: BUCUREȘTI :: Str. Vasile Conta, 1

Condus de o asociație de profesori secundari, sub direcția de studiu a d-lui *Mihail Dragomirescu, profesor universitar,* primește elevi cari urmează în școlile statului precum și elevi cari urmează cursurile în institut.

Situat în centrul Capitalei, într'unul din cele mai alese cartiere și în apropiere de școalele publice, acest institut va da o deosebită atenție nu numai instrucțiunei și educațiunei elevilor dar și întreținerei lor fizice.

Numărul locurilor fiind restrâns, cererile trebue să se adreseze de pe acum.

INSTITUTUL DE BĂEȚI ASOCIAȚII

7, Strada Italiană :: BUCUREȘTI :: Strada Italiană, 7

Unul din cele mai populate institute din Capitală a început preparațiunile de corigențe și de burse la: Licee, Seminarii, Școli normale și Comerciale. Inscrieri la comerț gradul II-lea fără a avea patru clase gimnaziale.

Preparațiuni serioase.

Direcțiunea se angajează cu înscrierea elevilor la diferite școli.

Direcțiunea

ȘCOALA PRACTICĂ DE FETE PROFESIONALĂ

15, Str. Surorilor :: BUCUREȘTI :: Str. Surorilor, 15

In școală se predă croitoria, lingeria, corsetele, limbile franceză și germană, desemnul și caligrafia. Pianul la cerere.

Școala este făcută după modelul celor din Franța și Germania și are profesori cu titluri din țară și streinătate. Se primesc eleve interne, semi-interne și externe. Plată eftină.

Inscrierile încep la 12 August.

Prospectele se trimit la cerere.

Directoare ECATERINA MAGEARU
Diplomată a școalei profesionale din Paris

LICEUL „SF. GHEORGHE"

BUCUREȘTI Calea Victoriei 166 :: INSTITUT :: PARTICULAR

: LICEU COMPLECT :: CURS PRIMAR :

CU FRANCEZA ȘI GERMANA OBLIGATORIE.

SE PRIMESC ELEVI

INTERNI, SEMI-INTERNI ȘI EXTERNI

Prețurile ca la celelalte Institute Similare.

Prospecte la cerere — Profesorii Asociați — Director: G. I. ȘONȚU

NOUA REVISTA ROMANA

UN NUMĂR : 25 BANI

ABONAMENTUL.

In țară pe un an (2 volume sau 48 numere) 10 lei
„ „ „ șase luni . . . . . 6 „
In străinătate pe un an . . . . . 12 „

APARE ÎN FIECARE DUMINICĂ

Director : C. RADULESCU-MOTRU
Profesor la Universitatea din București

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
București, Calea Victoriei 62. (Pasagiul No. 9)
Telefon 30/11

DIRECȚIA : Bulevardul Ferdinand 55
Telefon 8/66

No. 16 DUMINICĂ 2 SEPTEMBRIE 1912 Vol. XII

NOUTAȚI

....

Congresul Asociației române pentru înaintarea și răspândirea științelor.—

In conformitate cu statutele Asociațiunei, Congresul de anul acesta, hotărît să aibă loc la Galați, ar fi trebuit se să se țină în zilele de 26, 27 și 28 Septemvrie. Comitetul din localitate însă, care dorește ca congresul să aibă toată reușita și având în vedere că manevrele regale se termină la 1 Octomvrie, a cerut ca data congresului să se amâne cu o săptămână, adică să aibă loc în zilele de 4, 5 și 6 Octomvrie.

Este de datoria tuturora acelor care se ocupă cu o ramură teoretică sau aplicată a științelor, să contribuiască prin prezența lor, prin comunicările sau conferințele ce vor ține la congres, la răspândirea științelor și la formarea unei legături cât mai strânse între oamenii de știință din țară. Aceste legături care se urmăresc în toate țările civilizate, contribuesc neapărat și la progresul științei.

Dacă se mai ține în seamă că congresele Asociației aduc în localitățile unde se ține o preocupare înaltă, isvorită din dragostea curată de știință, că ideile care se desfășoară în comunicări și conferințe pot încolți în atâtea minți agere, că în fine prin expozițiile locale se poate învederă puterea de muncă, de organizare și de pricepere a Românilor din diferite localități, că în fine, în toate aceste împrejurări se are în vedere cu deosebire țara și neamul, va recunoaște oricine că osteneala ținerei și participărei la un astfel de congres își are în firea lui cea mai bună răsplată.

Absențele profesorilor care iau parte la acest congres sunt scuzate de autoritatea respectivă.

Programa amănunțită a conferințelor, vizitelor de fabrici și instituțiuni, precum și a excursiunilor ce se vor face cu ocazia acestui congres, se va tipări și comunică înainte de 20 Septemvrie membrilor înscriși.

Vor fi ședințe generale în care se vor ține conferințe și ședințe pe secțiuni în care se va face comunicări. Se fixează deocamdată secțiunile următoare :

Secțiunea I. *Matematica, geniul civil și militar.*
„ II. *Științele fizico-chimice. Technologia industrială.*
„ III. *Științele naturale.*
„ IV. *Medicina umană și veterinară, Farmacia.*
„ V. *Științele agricole.*
„ VI. *Științele economice și sociale.*
„ VII. *Archeologia.*
„ VIII. *Învățământ, Istorie, Filosofie, Religie* (secția cultului).

Natural, aceste secțiuni pot suferi schimbări, după înscrierile ce se vor face.

O secțiune se va puteà despărți în două sau mai mult dacă numărul comunicărilor va fi prea mare. Secțiuni nouă vor puteà fi create.

Durata unei comunicări va fi de cel mult 20 minute, iar a unei conferințe de 40 minute. Se va depune la birou imediat după ținere, — textul sau cel puțin un rezumat al comunicărei sau conferinței.

Taxa de înscriere pentru Congres este de 5 lei de persoană și este necesară pentru acoperirea cheltuelilor de imprimate, corespondență și alte cheltueli ale congresului. Ea dă dreptul la participarea la ședințe, la intrarea în diferite secțiuni ale expoziției, la reducere de 75% de transport pe căile ferate și la obținerea cu prețul pe jumătate a volumului congresului, după tipărirea lui.

Inscrierea pentru congres, titlul conferințelor sau comunicărilor pe care membrii congresului doresc să le țină, se vor trimete la Secretariatul General al Asociațiunei (Splaiul General Magheru No. 2, București) înainte de 10 Septemvrie.

Anul acesta, impune cu deosebire, prin tristul eveniment ce reamintește, ca congresul ce va aveà loc lângă gura Prutului la Galați, să se prezinte în mod mai excepțional de impunător.

La el vor trebui să ia parte toți cei ce se ocupă cu chestiunile culturale și sociale dela noi.

Fiecare județ și oraș mai important din țară va trebui să fie reprezentate neapărat la acest congres.

Asociațiunea noastră fiind a neamului întreg, facem cel mai călduros apel la frații de peste hotar, a luà parte și ei cât mai mulți, iar centrurile sau societățile lor mai importante să fie reprezentate cu această ocaziune.

Suntem siguri că ori ce inimă românească va înțelege rostul acestui Congres și suntem siguri că la Galați, când se vor împlini 10 ani de existență a Asociațiunei, Românii de pretutindeni vor fi la un loc pentru a dovedi, din nou, solidaritatea lor ca neam, năzuințele lor comune în viitor, și puterea muncei de care pot da dovadă.

Președinte, G. ȚIȚEICA, Profesor universitar.
Secretar perpetuu, *Dr. C. I. ISTRATI.*

Înștiințăm pe toți cei doritori de a avea în bibliotecă „*Noua Revistă Română*", că am pus din nou în vânzare colecțiile volumelor V, VI, VII, VIII, IX, X și XI din revistă, legate în scoarțe tari și demne de a figură în orice bibliotecă, pe prețul excepțional de lei 1,50 fiecare volum (în provincie plus 60 bani porto pentru 1 sau 2 volume ; lei 1.10 pentru 3 sau 4 și lei 1.60 pentru 5, 6 sau toate 7 volumele.

Un volum cuprinde până la 450 pagini variate și mereu de actualitate.

Tabla Generală de Materii a Revistei, care formează un neprețuit mijloc de cercetare pentru intelectualii de orice categorie, se află anexată la fiecare volum. — Pentru cei ce vor să cunoască dinainte cuprinsul acestor volume, Tabla de Materii se trimite gratuit, la cerere.

Comenzile, făcute pe cotorul mandatului cu care se vor trimete sumele de mai sus, vor fi înaintate administrației revistei.

ACTUALE

MORALA IN POLITICĂ

Mulţi dintre cititorii acestei reviste, cari nu fac politică, — şi cititorii noştri regulaţi cam numai din această categorie fac parte, — se vor fi întrebat, de sigur, de ce fel de morală vorbesc partidele noastre politice, când două dintre ele, partide mari de guvernământ, se gratulează reciproc cu epitetul de partid imoral şi revendică apoi fiecare pentru sine, în mod exclusiv, dreptul de a asană moravurile publice! După conservatori, partidul liberal este partidul afacerilor scandaloase: după liberali, partidul conservator este partidul tripourilor şi al banditismului! Care este criteriul după care se condamnă unii pe alţii? Aprobarea conştiinţei publice. Dar de această aprobare par a fi sigure amândouă partidele, căci la conştiinţa publică n'a încetat un moment să facă fiecare apel!

Cititorii au putut fi aşa dar nedomiriţi în privinţa acestui caz de morală. Căci deşi ei nu fac politică, totuşi ca fii ai secolului al XX-lea, au fost împinşi să-şi explice aceea ce se prezintă în jurul lor ca paradoxal. Se poate că unii dintre cititori îşi vor fi şi explicat paradoxul acestei morale politice, care face ca două partide mari să fie în acelaş timp imorale şi totuşi ambele înzestrate cu misiunea de a asană moravurile publice! Dar şi aceştia, cari şi-au explicat paradoxul, nu ne vor ţine de rău dacă reluăm aci cestiunea în mod obiectiv şi pe înţelesul tuturor, adică a tuturor acelora cari n'au de apărat un interes politic, şi cari vor numai să fie în regulă cu datoriile impuse lor de secolul luminei, în cari trăiesc.

Aşa dar, teorie politică, — cum se şi cade pentru un sfârşit de vacanţă.

* * *

In timpul acestei veri, un mare jurnal german făcea o constatare tristă, cu referire la majoritatea membrilor aristocraţiei prusiene. Aceşti distinşi aristocraţi, zicea ziarul, îşi plătesc cu o punctualitate exemplară datoriile făcute la joc de cărţi, la chefurile de noapte şi la pariurile de curse, datoriile aşa zise „de onoare", dar în schimb sunt cei mai îndărătnici platnici, când este vorba să-şi achite datoriile către micii lor furnisori. O datorie contractată noaptea, în timpul unei orgii, sau în ameţeala jocului, este achitată a doua zi de aristocrat pânăla o centimă, şi cu scuze încă pe deasupra, că n'a fost achitată cu o oră mai 'nainte; pe când nota micului ciobotar şi croitor este amânată cu lunile, dacă nu cu anii, sub cele mai ruşinoase pretexte. Ba, că domnul conte doarme; ba, că domnul baron n'are acum vreme de socotit; totdauna se găsesc pretexte pentru a purtà pe drumuri pe vrednicii furnisori cari au avut neprevederea să crediteze pe aristocrat, pe când cea dintâi canalie care a câştigat la masa verde este sigură de achitare pe a doua zi! Aceasta nu mai trebue să continue, zicea ziarul german, căci altfel se pune în discuţie tot prestigiul aristocraţiei prusiene; conştiinţa poporului german ne mai putând să tolereze o morală aşa de medievală!

După toată această violenţă de imputări, ziarul german conchidea totuşi: dacă aristocratul prusian nu-şi va putea schimba punctul său de vedere, în ceeace priveşte punctualitatea ce datorează confraţilor săi de joc şi de orgie, să fie totuşi aşa de bun ca pe viitor să devină bun platnic şi către furnisorii cei mici, căci altmintreli riscă să meargă desculţ într'o zi, când se va întâlni în stradă cu un vajnic cismar neachitat...

Ca să pună aristocratul datoria sa către cismar înaintea datoriei dela jocul de cărţi, aceasta n'a îndrăznit s'o ceară nici ziarul în cestiune! Ar fi fost prea prea... Să fie pusă între datoriile de „onoare", obligaţiunea luată către un nenorocit de muncitor, care lucrează cu mâna zi şi noapte! Ce „onoare" ar mai fi aceasta!

Şi a avut dreptate cel care a scris articolul din ziarul german să se oprească aci, căci altfel ar fi cerut imposibilul.

Mentalitatea unei clase sociale nu se schimbă dela un an la altul. Vor trece încă secoli până ce toate obligaţiunile contractate, şi mai ales cele contractate cu mintea liberă, vor fi deopotrivă socotite de aristocrat ca obligaţiuni de onoare. Raţiunea este departe de a fi un criteriu pentru aceea ce se chiamă onoare.

Tot aşa însă şi cu celel'alte clase sociale. Fiecare clasă socială îşi are punctul său de vedere moral. Onoarea este înţeleasă de fiecare după perspectiva în care ea aspiră să se înalţe ca să domine. Aristocraţia prusiană, ca şi cea de pretutindeni, îşi va avea veşnic onoarea sa deosebită de aceea a muncitorimei, fiind-că perspectiva este alta. Nici o convingere raţională nu va zdruncina această deosebire; ea va exista cât timp va exista felul de viaţă deosebit al aristocratului de al muncitorului.

Cum este cu datoriile de „onoare", aşa este cazul cu toate cele l'alte datorii „morale". Cine nu ştie acest lucru astăzi din viaţa practică? Ar însemnà să pierdem timpul de geaba ca să mai insistăm.

* * *

Mulţi cred însă că în viaţa politică poate fi altmintreli şi vorbesc, ca de un ceva pipăibil, de *principiile moralei politice.*

Principiile moralei politice există, în adevăr, dar numai în cărţile filosofilor cari scriu asupra politicei. In viaţa reală există morala oamenilor cari fac politică. Şi cum aceşti oameni sunt deosebiţi după clasa lor socială, sau mai bine zis, după perspectiva în care îşi pot găsi ridicarea spre ranguri şi putere—aşa şi morala lor este deosebită.

Un bărbat, să-i zicem boier—căci numele de aristocrat sună cam falş în vocabularul limbei noastre,—un bărbat boier neobişnuit să câştige din exercitarea unei profesiuni, va privi cu dispreţ la programul acelor partide care vor amestecà afacerile cu politica. Mâinile

omului politic, după el, trebuesc să fie curate de tot; să fie veşnic sub mănuşi. Omul politic trebue să planeze la înălţime; să vadă făcându-se afaceri, dar el însuşi să nu facă; cel mult să binevoiască a face pe alţii să câştige din afaceri,—dar el însuşi să nu se amestece. Greşelile care aduc pagubă Statului, nu-i sunt interzise, căci este şi el om ca toţi oamenii şi deci supus greşelii, cu o singură condiţie însă: să nu profite de ele el şi rudele lui. Interesele Statului să treacă înaintea tuturor celorl'alte interese personale. Boierul are o adoraţie pentru Stat,—şi nu se revoltă contra idei de Stat, decât atunci când interesele Statului nu se mai confundă cu interesele clasei sale boiereşti. In acest din urmă caz, boierul are ferma convingere că Statul se transformă în anarhie. Aşà că logica moralei boiereşti decurge în mod simplu. Boierul începe prin a pune existenţa clasei sale ca un ce indispensabil pentru Stat; aranjează dreptul său de a guvernà ţara ca o necesitate socială care nu poate suferi decât cel mult intermitenţe, în nici un caz însă o suprimare complectă; se aşează mai întâi pe sine ca stăpân de drept în casa Statului, şi apoi devine intransigent cu acei cari vor de aci înainte să profite de Stat pentru a-şi creà privilegii. Era dobândirei privilegilor cu samavolnicie s'a dus, zice el, de acum înainte trebue să rămânem toţi cu mâinile curate. Un ministru boieresc, mai anul trecut, în Parlament, se exprimà chiar identic în acestă logică. Dacă în trecut s'au adunat averi profitându-se de privilegiile oferite de puterea Statului, zicea dânsul, pentru acel timp erà o scuză: acel ce se îmbogăţia în chipul acesta avea şi un mare risc, avea viaţa sa în primejdie..... Pe când astăzi, pe timpul acesta de ordine, când viaţa ţi-e asigurată, să profiţi de puterea Statului pentru a-ţi creà privilegii şi a te îmbogăţi, este tot ce poate fi mai revoltător! Să încasezi arenda unei moşii, căzută în patrimoniul părinţilor tăi prin cine ştie ce şurubărie în fostele dregătorii publice, este lucru permis, fiindcă părinţii tăi au riscat să fie omorâţi pentru acele şurubării, dar să tai astăzi cupoane dela acţiunile unei societăţi de tramvai, sau dividende dela o Bancă, aşà liniştit, stând la masă, numai fiindcă ţi-ai ştiut face legi avantagioase fiind la guvern,—aceasta este culmea hoţii!

Boierul în această privinţă este intransigent. Şi are dreptate. El iubeşte trecutul până într'atât, că nu vrea să-l profaneze lăsându-l să se repete şi în viitor. Ce ar mai fi cu drepturile inprescriptibile ale boierimii, dacă fiecare nou venit ar puteà să-şi creieze privilegii cu ajutorul Statului?

Aceasta este partea intransigentă a moralei boiereşti. Ea îndrituieşte pe boier să vorbească de sus de asanarea moravurilor publice, ca de o misiune ce-i revine de drept.

Mai este însă şi o altă parte în morala politică boierească; aceasta sa referă la alte datorii mai.... mărunte.

In organizarea politicească a tuturor popoarelor moderne s'a produs în ultimele veacuri o mare schimbare: s'a înlocuit sistemul vechiu de guvernare care se fundà pe dreptul de naştere, cu sistemul representativ, care să fundează pe consimţimântul tuturor cetăţenilor, că acel ce guvernează, guvernează nu cu numele său personal, ci ca reprezentant al tuturor celorlalţi.

Cu acest sistem nou sunt legate multe îndatoriri noi pentru omul politic. Indatorirea de a respecta voinţa celor pe cari el îi reprezintă, aceasta în primul rând; îndatorirea apoi de a întreţine raporturi normale cu adversarii, fiindcă nu există anume oameni politici indispensabili, ci ori şi cine poate fi om politic, întrucât fiecare nu este decât reprezentantul altora. Chiar şi Suveranii, ei, primii factori politici într'un Stat, nu pot să neglijeze aceste două îndatoriri, fiindcă şi ei sunt numai reprezentanţii,— reprezentanţi în condiţiuni speciale, negreşit,—ai popoarelor pe care le guvernează.

Şi mai multe alte îndatoriri ca acestea decurg din noul sistem ce s'a introdus în organizaţiunea popoarelor moderne, asupra cărora însă trecem deocamdată.

Cum se comportă faţă de aceste îndatoriri boierul nostru? Ei, aici încetează ori şi ce intransigenţă. Noile îndatoriri nu sunt datoriile lui de „onoare".

Cere Constituţia Ţării că ori şi cine,— fie şi chiar boier,— nu poate guvernà decât prin mijlocirea unui Parlament, boierul se pleacă la această obligaţiune cu mare plictiseală, — mai că nu-i acasă, mai că n'are vreme, — şi în sfârşit termină prin a se achita de mântuială. Insărcinează pe cineva bun de treabă să-i închirieze, ori dacă este ieftin (şi marfa aceasta s'a cam ieftinit mult în timpul din urmă) să-i cumpere un Parlament. Drepturile cetăţenilor! Voinţa poporului! Mofturi. Pentru a fi furat asemenea lucruri, nu are să ajungă boierul fără „onoare". In *lumea lui* nu-i va reproşà nimeni că a cumpărat un mandat de deputat. Asemenea neglijenţă în *lumea lui* este permisă: este ca neglijenţa de a nu plăti pe croitor...

Indatorirea de a întreţine raporturi normale cu adversarii, este încă şi mai puţin preţuită. Boerul nu cunoaşte adversari, ci numai uzurpători. Toţi, câţi îi disputà locul, sunt usurpători, fiindcă de fapt el se consideră singurul cu dreptul să guverneze. Şi contra usurpatorului el nu poate avea altă lozincă de cât: *desfiinţarea*. Toţi ceilalţi oameni politici micşorează pe cât pot pe adversarii lor, şi cu aceasta îşi termină lupta lor politică; numai boierul are o singură ţintă în contra adversarilor: el desfiinţează.

Este adevărat, că este ceva eroic în această atitudine a boierului, şi unii istorici de ocazie se şi entusiasmează la vederea acestei atitudini şi ne vorbesc de energia acumulată în decursul veacurilor,—dar atitudinea rămâne totuşi, cum să-i zicem, cam banditească, şi în tot cazul incompatibilă cu moravurile societăţii moderne.

* * *

Acestea sunt cele două feţe ale moralei boierului în politică. Vorbim, bine înţeles, de morala boierului care face efectiv politică, iar nu de morala clientelei sale politice. Această din urmă morală, nici nu are de alt-

mintreli o existență a parte, ea se confundă cu fisiologia alimentațiunii, și intră ca atare într'un capitol al marii științe care poartă titlul: „Omul trebue să trăiască".

Cele două fețe explică pentru ce partidul boieresc este asanator de moravuri și totuși imoral, în acelaș timp.

Rămâne de arătat și cele două fețe ale moralei practicate de oamenii din partidul cell'alt; partidul celor cari vor să ia locul boierilor, și cari în mare parte au și luat acest loc de câțiva ani. Pe aceste două fețe le pot complectă însă cu ușurință și cititorii.

Liberalii au meritul de a fi înlăturat din Statul nostru multe din privilegiile vechi boerești, ei au netezit calea cea legală pentru toți, — dar în lupta lor contra privilegiilor boerești, ei au rămas cu oare-care simpatie pentru unele privilegii cari sunt spre folosul lor. Așa se întâmplă, de multe ori, că și cei mai îndârjiți iconoclaști păstrează la piept câte o mică iconiță pentru a le servi la ocazie. Multe dintre instituțiunile financiare existente, create de liberali, erau la început, în bune intenții, baricade de apărare în contra boierilor, dar la urmă ele au rămas cetățui din care se amenință și în care stau vameșii...

De aceea, sub această față, pot fi criticați liberalii.

Le rămâne însă și lor o față bună, fața cealaltă, din care pot propovădui asanarea moravurilor și din care pot condamna pe alții. Cu drepturile cetățenești, liberalii sunt, pe cât se poate, respectuoși. Parlamente cumpărate ei n'au. Voințe silnicite, ei nu suportă cu ușurință. Miniștrii lor, față cu drepturile poporului, pot fi ipocriți, dar cinici nici odată. Intre ei nu s'a găsit încă ministrul care să-și facă un sport din cumpărarea conștiințelor.

Aceasta este fața lor cea frumoasă.

O parte dar de lumină și o parte de umbră în fiecare dintre aceste două morale practicate de partide. Imbinarea lor produce paradoxul constatat.

Dar, se vor întrebă cititorii noștri, nu pot fi și alți oameni politici cari să aibă o singură față în morala lor politică, fața luminoasă?

Negreșit, că se poate. Perspective sociale pot fi multe, prin urmare multe pot fi și direcțiunile moralei. Câte perspective nu ascunde ea oare, în germenii săi, viața unui popor tânăr? Dar aceste perspective noi sunt încă în curs de a se desvoltă, sunt încă în devenire; ele nu s'au cristalisat în perfect *istorice*. Cum în binecuvântata Țara Românească pot guverna numai partidele *istorice*, — până în măduvă istorice, — nu era de actualitate să discutăm și posibilitatea altor morale în politică, cel puțin în momentul de față nu, când ochii tuturor sunt ațintiți spre partidele istorice.

C. Rădulescu-Motru

BIBLIOGRAFII:

— C. Rappaport (Paris): *Metoda dialectică în concepția socialismului științific*, trad. de *Ion Brănișteanu*, Buc. Tip. „Poporul", 50 bani.

— Biblioteca Iașilor, no. 7, *Octav Minar: Caragiale* (omul și opera), edit. libr. Socec-Iași, 15 bani.

ALFRED FOUILLÉE

Printre gânditorii contemporani, Alfred Fouillée s'a deosebit prin *tendința* fundamentală a spiritului său.

Spiritul omenesc, în chip firesc, merge sau desfăcând *elementele* cercetării sale, sau îmbinându-le; în primul caz, el lucrează prin *analiză* și în al doilea prin *sinteză*. Dar ceiace este iarăși firesc, este ca sinteza să urmeze numai după ce s'a săvârșit analiza. Aceste două lucrări pot fi săvârșite de către acelaș spirit sau se poate întâmpla ca elementele analizei să fie împrumutate și ceiace aduce ca nou spiritul cercetătorului, să fie numai încercarea de sinteză a acestor elemente.

Calea din urmă este indicată mai ales când analiza a privit pe rând *toate* înfățișerile posibile ale unui complex de fenomene. Ceiace mai rămâne atunci este sau să primești *una* din soluțiunile date sau să cauți o soluțiune *mijlocie* și deasupra lor. Aceasta înseamnă că nu *excluzi* niciuna din soluțiunile date, ci numai păstrezi fiecărei partea ce i se *cuvine*. In a da fiecărei soluțiuni partea cuvenită, stă caracterul esențial al metodei acesteia și care o deosebește de o altă metodă—aceea a *eclectismului*.

Pe când eclectismul strânge la întâmplare *frânturi* de sisteme, punându-le alături, fără a se preocupa decât de o armonie *exterioară*; metoda cealaltă desprinde din fiecare sistem sau punct de vedere numai elementele care se completează ca de la sine, preocupându-se în primul rând de o armonie *interioară*.— De aici rezultă notele caracteristice ale celor două metode: una este *arbitrară*, alta este *naturală*; una caută să corespundă unei utilități, precum și *favoarei* epocei sale, adică este *trecătoare*; alta se ridică deasupra epocei sale și caută o justificare în *viitor*. Ca un exemplu de metodă eclectică este școala eclectică în Franța, cu reprezentantul său de frunte, Victor Cousin, iar ca exemplu de metodă cu adevărat sintetică este filozofia lui Alfred Fouillée. Dar metoda lui Fouillée nu este simplu sintetică, ci are o particularitate.

Metoda sa subordonează treptat elementele menite să intre în sinteza finală și această subordonare până la punctul cel mai înalt, se face în ordinea *valorii* pe care el o acordă acestor elemente. Aceasta ar fi metoda de „sinteză progresivă", cum o numește Fouillée.

Pentru a înțelege mai bine mecanismul acestei metode, trebue s'o vedem în aplicarea sa. Fouillée a găsit în întreg domeniul vieții sociale și morale două doctrine sau puncte de vedere *opuse*: *naturalism* și *idealism*. El a încercat să le completeze unul prin altul, adică să săvârșească *conciliarea* lor. Completarea nu se putea face decât plecând de la naturalism și trecând printr'o serie de schimbări treptate spre a sfârși în idealism. In aceasta stă chiar originalitatea *atitudinei* lui Fouillée în filozofia contemporană.

Dar trecerea de la un punct de vedere la altul avea nevoe de un termen mijlociu. Fouillée a găsit acest termen în teoria *ideilor-forțe*. In acest chip depășim

cadrul metodic şi intrăm în construcţia sistemului lui Fouillée.

Ce este ideia-forţă? Pornind de la constatarea psihologică că orce stare de conştiinţă cuprinde în sine o tendinţă spre mişcare, Fouillée conchide că primul *moment* în desfăşurarea unei acţiuni este însăş reprezentarea acesteia. Insă cum există şi acţiuni a căror posibilitate nu este imediată, ci depărtată, ideia unei asemenea acţiuni este şi ea o tendinţă *reală*. Ea nu rămâne o astracţiune şi o simplă creaţiune mentală, ci devine un *agent* de transformare în sânul realităţii însăşi. Ea nu este o *ideie-pură*, ci este o *ideie-forţă*. De acest fel sânt ideile care călăuzesc omenirea în mersul ei,—şi în primul rând ideile de *libertate* şi de *drept*. Aceste idei sânt adevărate idealuri căci ele nu au fixitatea vecinică a ideilor platoniciane, ci ele se coboară în realitate şi o frământă prin puterea de expansiune, isvorâtă din sufletul omenesc. Deci pe când ideia platoniciană are un caracter *transcendent*, ideia-forţă are un caracter *imanent*.

Idealismul antic al lui Platon se poate chema *static*, iar idealismul modern al lui Fouillée se poate chema *dinamic*.

Ţesătura intimă a ideii-forţe stă deci în puterea ei de a se ridica deasupra realităţii *actuale* şi de a *proecta* mai departe o realitate *virtuală*, care se actualizează mereu prin însăşi desvoltarea spontană a ideii care o represintă. In acest chip ideia-forţă stabileşte legătura necesară dintre naturalism şi idealism, formând în acelaş timp şi punctul cel mai înalt în desvoltarea metodei sintetice. Astfel însfârşit, idealismul apare ca o prelungire firească naturalismului, precum idealul completează natura, care se desăvârşeşteîn el.

Dacă ar fi să judecăm valoarea ştiinţifică a teoriei ideilor-forţe, ea ar fi greu de stabilit, dar ceia ce importă mai ales aici—şi'a importat în primul rând pe Fouillée—este valoarea *morală* a acestei teorii. De oarece, într'adevăr, ideile-forţe, dominante în viaţa sosocială, sânt produse ale sufletului omenesc şi nu sunt impuse de ceva din afară, urmează că fiecare dintre noi este orcât de puţin un făuritor al procesului de *devenire* socială, ca factor *conştient*, iar nu ca element al uni mecanism *fatal*, care se desfăşură fără de noi. Aici Fouillée revendică superioritatea idealului asupra *interesului* şi a *puterei*, care sânt exclusiviste prin esenţă. El a afirmat cu o convingere nestrămutată acest idealism *social* care posedă o 'naltă valoare morală. Ceiace face, dupe Fouillée, superioritatea idealului—şi deci a inteligenţii care-l concepe, este caracterul dezinteresat al inteligenţii. Inteligenţa priveşte dincolo de ea şi caută să generalizeze. Dar nu numai inteligenţa posedă acest caracter, ci şi conştiinţa însăşi care nu se poate reflecta în sine, fără să conceapă şi alte conştiinţe. Insă ea va concepe celelalte conştiinţi ca pe sine însăşi şi ceiace va concepe mai ales este fondul ireductibil din orce conştiinţă. Acest fond este *incognoscibil* şi ideia lui va *mărgini* voinţa noastră, prin aceia chiar că ne aflăm în faţa unei alte voinţe. Atât timp cât o voinţă conştientă mărgineşte voinţa noastră, noi nu putem ridica în viaţa socială interesul şi puterea ca o lege de neînvins. Acţiunea trebue să se oprească deci în faţa acestui incognoscibil *moral*. De aici urmează un principiu *limitativ* în acţiune, derivat din *relativitatea cunoştinţei* omeneşti.

Dogmatismul practic, ca afirmare a *egoismului*, este nedrept, căci înseamnă a dispreţui drepturile idealului, în folosul puterei şi al interesului, ca şi cum aceasta ar fi unica soluţiune.

Această teorie a lui Fouillée, întemeind ideia de drept şi de justiţie pe fondul conştiinţii omeneşti şi pe principiul relativităţii cunoştinţii, este desigur una din cele mai profunde şi mai subtile teorii din filozofia contemporană. Ea a fost desvoltată mai ales în lucrarea sa *Critique des systèmes de morale contemporains*. După cum am văzut, principiul limitativ are un caracter negativ şi de aceia acţiunea lui în societate trebue întregită cu o acţiune pozitivă. Acţiunea aceasta pozitivă este exercitată de către un principiu *persuaziv* care se caracterizează prin tendinţa spre *mai bine* în viaţa socială. Ambele principii de conduită, atât negativ cât şi pozitiv, isvorăsc din adâncimile inteligenţii şi ale voinţii. In orce caz, ele nu vin din afară spre a se impune individului. Astfel Fouillée respinge imperativul categoric al lui Kant, de oarece i se pare transcendent.

Acestea sunt liniile mari ale filozofiei lui Fouillée şi ar urma să vedem dacă această filozofie cuprinde temeiurile de construcţie ale unui *sistem* de gândire.

In această privinţă s'ar putea cu drept spune despre Fouillée ceeace s'a spus despre personalitatea ori cărui filozof, anume că un filozof este focarul de elaborare al mai multor filozofii. Gândirea lui Fouillée s'a revărsat cu îmbelşugare şi în bogăţia ei expansivă nu se va putea închide în ţărmurile înguste ale unui sistem. Pe de altă parte, printr'o privire aruncată asupra lumii în genere, Fouillée s'a oprit la una din multiplele ei înfăţişări şi tot ce-a văzut mai apoi i-a apărut în reflexul enorm de prestigios al acestei înfăţişări. El a privit totul mai ales sub o înfăţişare morală. El a pus *problema morală* cu o vigoare ne mai văzută de la Kant încoace, dând legii morale un alt caracter decât cel care'l avusese la Kant. Pe când legea morală avea la Kant un caracter pur *formal*, cu toată universalitatea reclamată de el, legea morală a lui Fouillée devine o *realitate* în viaţă socială, care trebue să fie morală printr'o necesitate *inerentă*, iar nu prin *ascendentul* unei legi tainice sădite în conştiinţa individuală. Această deosebire s'ar explică, credem, prin schimbarea săvârşită în conştiinţă omenească într'acest timp. Pe când epoca în care trăia Kant era îmbibată de *individualisare*, epoca în care avea să trăiască Fouillée, deschidea calea unei *socializări* intense.

In a fi prins sensul acestei direcţiuni stă *superioritatea* filozofiei lui Fouillée şi în acelaş timp într'o măsură *inferioritatea* sistemului său filosofic. Pătruns ca de o *pietate* mistică în faţa marei mişcări de schimbare ce se petrecea în conştiinţa omenească, el a trans-

pus această mișcare dincolo de marginile conștiinței omenești și a întrezărit perspectiva unei *fraternizări* universale. El a ajuns însfârșit să privească totul în planul *conștiinței universale* și sistemul lui se încheagă definitiv sub forma unui *moralism*. Acest moralism, cu toată valoarea lui *omenească*, nu poate forma substanța unui adevărat și întreg *sistem filosofic*.

Din schițarea filosofiei lui Fouillée se pot desprinde trăsăturile *personalității* sale. Una din aceste trăsături face din Fouillée un *clasic* prin armonia sufletului său. Se pare că din studiul filosofiei grecești el a păstrat mai ales acel *simț* al armoniei lucrurilor, care formează caracteristica geniului elenic. El se întâlnește încă cu una din *tendințele* fundamentale ale filosofiei grecești, prin aspirația sa nemăsurată și armonioasă spre *bine*.

Pe când însă binele se deosebia în filosofia greacă prin partea sa de frumos, fiind astfel mai mult *contemplativ*, el devine în filosofia lui Fouillée binele *social*, căpătând un caracter mai mult *activ*. Viața socială elenică avea o frumusețe de linii arhitecturală, dar structura acestei vieți prezinta o complectă anomalie, din punctul nostru modern. Civilizația modernă a cerut mereu un echilibru intim între *părțile* societății și acest echilibru nu se putea săvârși fără o *acțiune* eficace a binelui.

Armonia sufletului lui Fouillée se mai manifestă și prin depărtarea lui de soluțiunile *extreme*, căutând totdeauna o soluțiune împăciuitoare. Nu putem însă acuza pe Fouillée de ecletism, căci el n'a crezut niciodată că un progres nu este posibil în gândire, ci a afirmat tocmai acest progres. El a văzut mai ales foarte bine partea de *adevăr* a fiecărei doctrine și n'a disprețuit niciodată acest adevăr.

O altă trăsătură a personalității lui Fouillée este *idealismul*. El este un demn urmaș al idealismului politic al lui Rousseau și păstrează nota dominantă pe care acesta o dăduse spiritului politic al Franței. Fouillée socotește ideia de *contract social* ca pur franceză, deosebind Franța în mișcarea generală a civilizației. Pe această ideie chiar Fouillée întemeiază în *Science sociale contemporaine*, teoria organismului *contractual* pentru viața socială. Tot astfel Fouillée găsește superioritatea Franței în felul ei de a interpreta ideia dreptului. De aceia în lucrarea sa *L'idée moderne du droit* el crede ca o datorie a Franței în fața civilizației de a nu părăsi politica sa tradițională de principii. Aceasta ar fi ca un fel de *noblesse oblige*, cu atât mai vârtos, cu cât e vorba de a lumina calea unei întregi civilizațiuni. Franța simbolizează pentru Fouillée triumful *ideii republicane*, pe care trebuie s'o răspândească cât mai departe.

Increzător în puterea internă a ideii și în energia ei de propagare, Fouillée nu s'a lăsat ademenit de tabloul întunecos al filosofiei disperării a unui Schopenhauer sau Hartmann și le-a opus cu seninătate o „filosofie a speranței". Afirmând însfârșit tot ceia ce face viața conștiinței moderne, Fouillée, teoretician al ideilor-forțe, a fost el însuși o *forță*. **Const. Sudeteanu**

LITERATURA

VARIAȚII PE MANIFESTUL VIITORIȘTILOR

— Paradox critic —

Am în față cel din urmă manifest tecnic al literaturei „viitoriste". L'Ilustrissime Signor Marinetti decretează cu el distrugerea sintaxei și așezarea substantivelor în ordinea trecerei lor prin minte; întrebuințarea verbului numai la infinitiv; înlăturarea adjectivului; alăturarea fie-cărui substantiv de un altul analog; suprimarea deplină a punctuației și înlocuirea ei cu semne matematice sau muzicale; ordonarea imaginilor după un *maximum de dezordine;* înlăturarea cu orice preț a lui „eu", adică a psicologiei, etc.

Toate aceste intuiții elastice prin care complectează manifestul tecnic al literaturei viitoriste, s'au desvoltat successiv în creerul autorului și au creat noua lui operă viitoristă, din care dă și un fragment; din acest fragment transcriem și noi o parte:

BATAILLE
Poids + odeur

Midi ¾ flûtes glapissement embrasement toumbtoumb alarme Gargaresch craquement crépitation marche Cliquetis sacs fusils sabots clous crinières canons rous caissons juifs beignets pains-a-huile cantilènes échoppes rous crinières bouffées chatoiements chassie puanteur canelle fadeurs flux reflux poivre rix vermine tourbillon orangers-en-fleur filigrane misère dés échécs cartes jasmin + muscade + rose arabesc mosaique charogne hérissement savates mitrailleuses = galets + grenouilles Cliquetis sacs fusiles canons ferailles atmosphère = plomb + larve + 300 puanteurs + 50 parfums pave matelas detritus crottin» etc.

E absurd, monstruos și, în acelaș timp, jicnitor de eftin pare; e atât de absurd, de monstruos și, în acelaș timp, de eftin, în cât capătă sens și devine frumos ca un paradox de preț.

Isbucnirile neînțelese, ridicule, sublim de ridicule, sunt câte odată și cele mai de seamă aspecte ale vieței; sunt poate singurul material demn de observat. Faptele chibzuite, moderate, duc la o viață mecanică în care, catastrofele fiind cu neputință, existența s'ar transformă într'un stupar uriaș. Oamenii ar fi poate mai frumoși și mai puternici, iar zilele lor ar fi regulate ca o termitieră; viață, însă, nu ar mai exista.

Ideea de viață se naște din observarea violentărilor aduse normelor stabilite; gestul viitoriștilor înseamnă o violentare și, deci, e interesant. Intensitatea acestei protestări nu strică nimic; ajunsă la maximul ei de expansiune, se va nega singură cu de la sine putere și va stabili, din nou, starea primitivă căreia s-a substituit. Ceea ce ne interesează e gestul acesta de protestare împotriva panmuflismului din prejur. Filistinii nu sunt monopolul exclusiv al țărei românești. Francezii au, ca și noi, în artă, poporaniștii lor, naționaliștii lor, imitatorii lor; ca și noi, au și ei stăpânitori cu picioarele încătușate ca sclavii de formule păcloase, împotriva cărora exagerarea, chiar până la ridicul, a dorințelor de emancipare, e sfântă. Ele pot însemna, acolo ca și la noi, continuarea unei tradiții de libertate pe care numai anumiți rafinați o mai cultivă; ele sfârșesc prin a sublinia disprețul față de mințile tumefiate în tot soiul de alcooluri stereotipe, față de cele șapte lacăte ale inimilor închise adevărului, față de sufletele zăvorite de rutină.

Alienistii ar putea să numere pe Marinetti printre matoişti, de pildă, sau printre megalomani; printre matoişti, după felul asurzitor şi barbar prin care caută să se impună cu orice preţ atenţiei generale; iar printre megalomani, după ideea strălucitoare pe care şi-a făcut-o înaintea şi în ciuda tutulor, despre sine. Un citat ar ilustra cu putere spusele noastre, de pildă:

„Noi, Viitoriştii, cari, de doi ani sfidând şuerăturile Podagrelor şi ale Paraliticilor, preamărim dragostea de primejdie şi de violenţă, militarismul, patriotismul, Războiul „singura higienă a lumei şi singura morală educatoare", suntem fericiţi, în sfârşit, că trăim această mare oră viitoristă a Italiei, pe când rasa

Portretul „viitorist" al şefului „viitoriştilor", MARINETTI, după tabloul pictorului „viitorist" CARRÀ.

murdară a pacifiştilor trage să moară, zidită de-acum în pivniţele profunde ale ridiculului lor palat din Haga.

Acum în urmă am luptat, cu picioarele şi cu pumnii, pe străzi şi în meetinguri, împotriva adversarilor noştri, scuipându-le în faţă aceste principii sigure:

1. Individul şi poporul au toate libertăţile, afară de libertatatea de a fi laş"..... etc.

Hotărât că din acest citat, şi din cel precedent, se desprinde un germen serios de psicologie morbidă. Cei ce vor fi spunând lucrul acesta nu riscă ridiculul. Dreptatea lor învederată, însă, nu e de loc şi filosofică. Un lucru poate să păstreze rădăcini înfipte într'un pământ mai profund decât imediata lui clasare; un lucru poate să fie frumos sau urît, bun sau rău, nu numai prin el, ci şi prin intenţia din care purcede sau prin resultatele pe care le dă. Noi nu cunoaştem însă, până acum, nici pe unul nici pe celălalt din cele două criterii de judecată. Tot ce ştim despre autorul manifestului este că, în clipe de justificată revoltă împotriva banalităţei curente şi a spiritului de imitaţie, a spus lucruri de înaltă higienă sufletească. Aşa bunioară ideea că trebue ucis în literatură curentul şi banalul clar de lună, este cât se poate de tonică. S'a mai ridicat, apoi, împotriva tutulor formelor de imitaţie şi a preamărit toate formele de originalitate. A susţinut că trebuesc măturate toate subiectele uzate şi înlocuite cu exprimarea ameţitoarei noastre vieţi moderne, făurită din mândrie omenească, din oţel şi din viteză înfrigurată.

Lucrurile acestea nu sunt tocmai proaspete dar, cum comedia se repetă mereu şi pretutindeni, sunt binevenite, iar amintirea lor va fi de folos, mai ales la noi. Nu e vorba de cele câteva minţi de sine stătătoare, cât de imitatorii lor; nu e vorba de felul cum se manifestă cei câţiva protagonişti, cât de maniile lor de a fabrica răţete de artă şi de a judeca o producţie, nu după ceea ce este, ci după ceea ce ar fi dorit ei să fie. Exclusivismul acesta dovedeşte barbarie şi jicneşte libertatea necesară desvoltărilor artistice; exclusivismul acesta trebue să facă loc nevoilor de libertate Individul trebue să se desvolte în toate direcţiile firei lui, şi cea mai mică stânjinire a vre-unei porniri aduce reacţiuni violente, cu mult mai puternice de cât forţa ce comprimase. Echilibrul stricat 'nainte prin comprimare, se strică acum prin prea liberă expansiune.

Manifestul lui Marinetti poate fi luat drept o reacţiune bine-venită, poate, şi extremitatea concluziilor lui justificată astfel. Părţile absurde sau nefolositoare vor cădea de la sine; părţile bune vor rămâne, în principiu, ca un minerai brut, din care vor scoate, cei ce vor veni, metalul preţios.

N. Davidescu

In pustie

după *Lenau*

Spuneţi, dragii mei prieteni,
Nu-i zadarnic, nu e fum
Prin pustiurile vieţii
Ca să ne deschidem drum?

Dacă pasul nostru lasă
Vre o urmă în pustie,
Ca un uliu după pradă
Vine vântul şi-o sfâşie.

Trec convoiuri ispitite
De-ale liniştii hotare,
Mii de flamuri se înalţă
Fluturând spre-o nouă zare.

Ne-am pornit şi noi tovarăşi
Către alte lumi, departe,
Dar văpaia din pustie
Naşte dor de recea moarte;

Dor sălbatec ce ne pleacă
Spre ţărâna cea uscată
Ce de trupurile noastre
Nu-i sătulă niciodată.

D. Iacobescu

TĂCEREA

— Din **Comoara celor zmeriți** —

Maurice Maeterlinck *este acuma îndestul de cunoscut... cu numele. Cu scrierile sale, ca toți misticii, a rămas departe de obștea cititorilor.*

De aceea mi s'a părut nemerit să traduc o bucată din cartea minunată **Le Trésor des humbles, Comoara celor zmeriți.**

Incercare anevoioasă, nu atât din punctul de vedere al cuvintelor, decât al înțelesului. Am căutat și am ales vorbele cele mai simple, pe înțelesul tuturor. Căci misticii întrebuințează vorbele cele mai obișnuite, dar lățite, cu corelațiuni neînchipuit de întinse, dezrobite parcă de legăturile lor imediat concrete, precum și misterul, ei-l zăresc în întâmplările vieții celei mai de toate zilele. Aci zace greutatea. Limba românească încă nu-și a avut scriitori mistici. Abea de un veac născută la o viață literară, s'a repezit în grabă,—gonită de împrejurări, — în toiul trudei, în hărnicia pripită a vieții moderne. Nici un Plotin sau Raymond Lulle, nici un Ruysbroeck ori Novalis, nici un Svedenborg ori Saint-Martin, nici un Pascal sau o sfântă Catharina de Siena nu și-au îngăduit în țările dunărene, contemplări tăinuite și meditațiuni extatice. Așa că cuvintele românești încă nu s'au catifelat cu înțelesuri misterioase, încă n'au căpătat un răsunet îndestul de adânc și prelung. Nici n'ar fi avut răgaz până acum. Dar cuvintele unui scriitor mistic, simbolic, nu sunt asvârlite la întâmplare numai de dragul unor împerechieri neauzite; fiecare a fost căutat, ales cu anumită băgare de seamă, 'și-are rostul lui deosebit.

O scriere mistică trebue citită cum a fost scrisă: cu smerenie, cu o adevărată cuviosie sufletească, și cu mare pătrundere. Ea nu se discută cu vorbe gălăgioase, căci misticul nu vorbește despre ceea ce știu și văd toți. Trebue să o primim aproape așa cum se rostesc rugăciunile, căutând pentru o clipă să ne mutăm și noi, cu duhul și cu sufletul, în sferele de sus, unde nimic nu poate fi zădarnic, unde nimic nu-i fără de înțeles...

Nici eu n'am tradus-o de fudulie.

M. Mtd.

„Silence and Secrecy! — strigă Carlyle, — ar trebui să li-se ridice altare de obștească slăvire! (De-ar mai fi zilele noastre de acele când se ridicau altare). Tăcerea e elementul în care se alcătuesc lucrurile mari, pentru ca în sfârșit să poată răsări, desăvârșite și mărețe, la lumina vieții pe care o vor domină. Toți oamenii însemnați pe care i-am cunoscut, chiar și cei mai puțin dibaci și diplomați, se fereau de a tot vorbi despre ce întocmeau și înființau. Și tu însuți, în bietele tale mici griji, ia caută *să-ți ții gura măcar o zi;* și a doua-zi decât o să-ți fie gândurile și datoriile, deslușite! Ce de frînturi și murdării vor fi măturat din tine tăcuții lucrători, pe când sgomotele zădarnice din afară nu mai puteau răsbate! Vorbirea este prea de multe ori, nu cum zice Francezul, arta de a-și ascunde gândul, dar arta de a sugrumă și de a încătușă gândirea, așă că nu mai rămâne ce să ascunzi. Cuvântul își are mărirea, și dânsul; dar nu-i el cel mai mare. Precum grăește inscripția elvețiană: *Sprechen ist silbern, Schweigen ist golden,* cuvântul e de argint, tăcerea-i de aur, sau mai bine am zice: Cuvântul e vremelnic, tăcerea e chiar vecinicie.

„In întuneric lucrează albinele, în tăcere numai gândul lucrează și virtutea numai în taină...“

Să nu credem că cuvântul folosește comunicărilor adevărate dela o ființă la alta. Buzele și limba pot să ne tălmăcească sufletul, întocmai precum o țifră sau un număr însemnează o pictură de Memlinck, de pildă; iar îndată ce vrem cu adevărat *să spunem ceva*, suntem *siliți* să tăcem; și dacă în acele clipe înfruntăm îndemnul negrăit și poruncitor al tăcerii, suferim pe vecie o pierdere pe care nici cele mai mari comori de înțelepciune omenească nu o pot înlocui, căci am scăpat prilejul de a ascultă un alt suflet și de a dă o clipă de ființă sufletului nostru. Și multe vieți nu mai văd astfel de clipe o a-doua oară...

Noi vorbim numai în ciasurile când nu trăim, în momentele când *nu vrem* să-i vedem pe frații noștri și când ne simțim la o mare depărtare de realitate Iar îndată ce vorbim, ceva parcă ne vestește că s'au închis unde-va niște uși dumnezeești. De aceea suntem foarte zgârciți cu tăcerea; și cei mai nesocotiți dintre noi nu tac cu ori și cine. Instinctul adevărurilor supraomenești, ce-l avem cu toții, ne înștiințează că-i primejdios să tăcem cu acela pe care nu dorim să-l cunoaștem sau nu-l iubim; căci vorbele trec, dar tăcerea, dacă vre-o clipă a găsit soroc să făptuiască ceva, nu se mai șterge; iar viața cea adevărată, singura viață care lasă câte-o urmă, nu-i alcătuită decât din tăcere. Adu-ți aminte aci, în tăcerea la care trebue să recurgem iarăși, ca singură să se esplice prin sine-și; și dacă ești în stare să te cobori o clipă în sufletul tău până la adâncimile locuite de îngeri, cel d'ântâi lucru ce-ți vei aminti despre o ființă mult iubită, nu vor fi cuvintele ce le-a spus sau mișcările ce le-a făcut, ci tăcerile ce le veți fi avut împreună; căci singur *felul* acestor tăceri v'a destăinuit *felul* iubirei și vrednicia sufletelor voastre.

Vorbesc aci, firește, de tăcerea *activă;* căci mai este și o tăcere *pasivă* care seamănă cu somnul, cu moartea sau cu neființa. O tăcere care doarme și, pe când dormitează, mai puțin primejdioasă decât vorbirea; dar o împrejurare neașteptată poate să-o trezească deodată și atunci sora-sa, marea tăcere activă, se'ntronează. Luați aminte. Două suflete se ating, zidurile cad, zăgazurile se sparg, și viața obișnuită se va înlocui cu o viață unde totul devine apăsat, totul rămâne fără apărare, unde nimic nu mai îndrăznește să rîdă, nimic nu se mai supune, nimic nu se mai uită.

Și fiind-că toți cunoaștem această putere ascunsă și ispitele ei primejdioase, ne temem grozav de tăcere. Indurăm la nevoe o tăcere singuratică, tăcerea noastră proprie: dar tăcerea mai multora, tăcerea înmulțită, și mai ales tăcerea mulțimei ne-înfioară, e o povară nefirească de a cărei sarcini nelămurite se feresc chiar sufletele cele mai tari. O mare parte a vieții ne-o istovim căutând locurile unde să nu domnească tăcerea. Indată ce se întâlnesc doi trei inși, n'au alt zor decât să alunge nevăzutul dușman, căci multe prietenii de rând n'au altă temelie decât ura tăcerei! Iar dacă se întâmplă, cu toată silința lor, ca dânsa să se furișeze printre ființele adunate, acele ființi vor întoarce capul

cu sfială, în spre partea praznică a acelor lucruri ce nu se zăresc, şi se vor duce în grabă, făcând loc necunoscutei; iar pe viitor se vor ocoli, căci se tem că lupta de veci încăodată va fi zadarnică, unul dintre dânşii fiind poate cel care, în ascuns, deschide uşa protivnicei...

Cei mai mulţi nu înţeleg tăcerea şi nu o îngăduesc decât odată două în toată viaţa. Nu îndrăznesc să primească acest oaspe nepătruns, decât în împrejurări solemne; însă mai toţi, atuncea 'l primesc cu vrednicie; căci cei mai mişei chiar au în viaţa lor clipe când ştiu să se poarte ca şi cum ar şti ceeace ştiu numai zeii. Adu-ţi aminte ziua când ai întâlnit fără groază cea d'âutâi tăcere. Ceasul înfricoşat sunase. Se îndrepta spre sufletul tău. Ai văzut-o iscându-se din prăpastia vieţii de care nici nu se vorbeşte, şi din adâncimile mărei lăuntrice de frumuseţe şi de spaimă, şi totuşi n'ai fugit... Erà la vre-o reîntoarcere, pe pragul unei plecări, în vremea unei mari bucurii, pe lângă un mort sau pe ţărmul nenorocirii... Adu-ţi aminte de acele clipe, când toate nestematele tainic au sclipit, când adevărul aţipit s'a trezit în pripă; şi spune-mi de nu erà bună, atunci, şi de lipsă, neapărată, tăcerea, de nu erau adulările duşmanului prigonit nişte dezmierdări divine? Sărutul tăcerii nefericite, — căci mai ales la nefericire ne sărută tăcerea, — nu se mai poate uita; aşà că cei ce l'au primit mai des preţuesc mai mult ca ceilalţi. Ei singuri, poate, ştiu pe ce ape mocnite şi adânci pluteşte pieliţa subţire a vieţii de toate zilele; ei s'au ridicat mai aproape de Dumnezeu, iar paşii îndreptaţi spre lumină sunt paşi ce nu se mai şterg; căci sufletul poate să nu se înalţe, dar nici când nu poate să se coboare...

„Tăcerea, marea împărăţie a tăcerii, mai zice Carlyle, — carele atât de bine cunoscu această împărăţie a vieţii ce ne ţine, — mai présus de stele, mai afund de ţinutul morţii! Tăcerea şi oamenii d'afirea tăcuţi!.. Sunt împrăştiaţi, fiecare pe la locul lui, cuget în tăcere, lucrează în tăcere, şi ziarele de dimineaţă nu-i pomenesc. ... Ei sunt sarea pământului, iar ţara lipsită de astfel de oameni, sau unde-s prea puţini, nu-i pe calea cea bună.. E ca o pădure fără rădăcini, răsărită toată în crăci şi frunze ce în curând au să cadă, şi nu va mai fi pădure...“.

Dar tăcerea adevărată, care-i şi mai mare, şi de care mai cu greu te apropii decât de tăcerea materială de care vorbeşte Carlyle, nu e o zeitate care să poată părăsi omenirea. Ne împresoară din toate părţile, e chiar temeiul vieţii noastre sub-înţelese, şi îndată ce unul dintre noi tremurând bate în uşa genunei, totdeauna aceeaş tăcere îi deschide cu luare aminte.

Aici iarăşi suntem toţi de o potrivă faţă de lucruri nemăsurate; tăcerea regelui şi a robului, în faţa morţii, a durerii sau a iubirei, are acelaş chip şi ascunde sub mantaua-i nepătrunsă odoare la fel. Taina acelei tăceri, tăcerea firească şi adăpostul nepătruns al sufletelor, nu se va pierde niciodată; aşa că prim-născutul al omenirei dacă ar întâlni cel din urmă locuitor al pământului, ar tăceà amândoi deopotrivă în sărutări, în spaime şi în lăcrămi, ar tăceà deopotrivă întru tot ce trebue înţeles fără minciună; şi cu toate veacurile ce-i despart ar înţelege deodată, ca şi cum ar fi dormit amândoi în acelaş leagăn, ceeace buzele nu vor şti să grăiască până la sfârşitul lumii...

Indată ce adorm buzele, sufletele se trezesc şi se pun pe lucru; căci tăcerea e elementul plin de curse, de primejdii şi de noroc, unde sufletele se stăpânesc, în neatârnare. Dacă vrei să te dai cui-va cu încredere, taci; iar dacă ţi-e frică să taci cu dânsul, — afară numai dacă frica ţi-este frica sau sgârcenia înaltă a iubirei care aşteaptă minuni, — fugi de dânsul, căci sufletu-ţi deja îl cunoaşte. Sunt fiinţe faţă de care cel mai mare viteaz n'ar cuteza să tacă, şi suflete ce n'au nimic de ascuns care totuş tremur de frică ca nu cum-va alte cutare suflete să le recunoască. Mai sunt şi altele care n'au tăcere, care omor tăcerea în jurul lor; şi acelea sunt singurele fiinţe care trec cu totul nebăgate în seamă. Ele nu ajung să străbată fâşiia sfetită, marea fâşie de lumină tare şi statornică. Nici nu putem să ne închipuim deslusit pe acela care niciodată n'a tăcut. Pare-că sufletul lui n'a avut chip. „Incă nu ne cunoaştem, 'mi-scria unul pe care îl iubeam dintre toţi, încă n'am îndrăznit să tăcem împreună“. Şi aşa era; ne iubeam deja atât de adânc încât ne feriam de încercarea supra-omenească. Şi de câte ori tăcerea, înger al adevărurilor supreme, sol osebit al necunoscutului din fiecare iubire, în noi se coborea, sufletele noastre în genunchi parcă se rugau şi mai cereau încă câte-va ceasuri de acele minciuni nevinovate, câte-va ceasuri de neştire copilărească... Şi totuşi trebue să-i vie ceasul. Ea-i soarele a iubirii şi coace rodul sufletului, precum cellalt soare coace poamele ţărînei. Insă nu de geaba se tem oamenii de ea; căci niciodată nu se ştie *felul* tăcerii ce se va isca. Dacă vorbele toate se aseamănă, tăcerile toate se deosebesc, şi mai totdeauna soarta unei vieţi atârnă de *felul* acestei prime tăceri ce se iveşte între două suflete. Un amestec se face, nu se ştie unde, căci havuzul tăcerii e cu mult mai presus de havuzul gândului; şi băutura neaşteptată devine grozav de amară sau nepomenit de dulce. Două suflete admirabile şi de aceeaş putere, pot pricinui o tăcere îndusmănită şi se vor răsboi în întuneric pe nemiluite; iar sufletul unui ocnaş va şti să tacă dumnezeeşte faţă cu sufletul unei fecioare. Inainte nimic nu se ştie; totul se petrece într'o slavă a cerului de unde nici-o veste nu vine; şi de aceea ibovnicii cei mai îndrăgostiţi amână adese-ori până în cea din urmă clipă intrarea solemnă a marelui sfetitor care destăinueşte adâncimile fiinţei...

Ei mai ştiu — căci iubirea adevărată readuce pe cei mai uşurateci în chiar miezul vieţii — mai ştiu că totul a fost jocuri de copii împrejurul cetăţii, că abia acum au căzut zidurile, de s'a deschis viaţa. Tăcerea lor va preţui întocmai cât preţuesc şi zeii dintr'înşii, iar de nu se'nţeleg în această primă tăcere, sufletele lor nu se vor iubì, căci tăcerea nu se mai schimbă. Poate să se'nalţe sau să se coboare, între două suflete, dar firea ei nu se preschimbă; şi pânăla moartea amanţilor, ea îşi va păstrà felul, chipul şi puterea ce-o avea când se ivì, pentru întâiaş dată în odaie.

Tot înaintând în viaţă, ne dăm mai bine seama că

totul se petrece după niște așezări pregătite de cari nu încape vorba, la cari nici nu ne gândim, despre cari însă știm că se află unde-va, mai presus de capetele noastre. Cel mai nefolositor dintre oameni surâde, la cele d'ântâi întâlniri, parcă ar fi de mult înștiințat de soarta fraților săi. În acest domeniu, tocmai cei ce se pricep la vorbele cele mai adânci își dau seama mai bine, că cuvintele nu aduc cu raporturile firești și deosebite dintre doi inși. Dacă vă vorbesc acuma de lucrurile cele mai gravę, despre iubire, despre moarte sau soartă, nu ating moartea, iubirea sau soarta; și cu toate stăruințele mele, o să rămâie între noi un adevăr care n'a fost rostit, pe care nici nu ne gândim să-l rostim, și acest adevăr negrăit singur va fi trăit o clipă între noi, și la altceva nici n'am putut să ne gândim. Acest adevăr e *adevărul nostru* al fie-căruia despre moarte, soartă sau iubire, și nu-l putem întrezări decât în tăcere. Iar nimic, afară de tăcerea, nu va fi avut vre-o însemnătate. „Suratelor, zice o fată într'o poveste, aveți fie-care în gând ascuns, și vreau să-l cunosc". Și noi avem cevà ce am vrea să-l cunoaștem, dar se ascunde cu mult mai departe de gândul ascuns: adică tăcerea noastră cea ascunsă. Ori-ce întrebare i de prisos. Turburările minții, când se ferește, ar pune chiar stavilă vieței celei deadoua, care trăește în taină. Ca să știm ceea-ce există cu adevărat, trebue să'ngrijim de tăcere în-de-noi, căci numai într'ânsa se deschid pe furiș florile neașteptate, veșnice, care și schimb chipul și felul după sufletul de lângă tine. Sufletele se cumpănesc în tăcere, precum aurul și argintul se cântăresc în apă curată, iar cuvintele ce le rostim n'are înțeles decât prin tăcerea ce le întovărășesc. Dacă spun cui-va că-l iubesc, el nu va înțelege ce am mai spus la alți o mie poate; dar tăcerea ce urmează, dacă-l iubesc cu adevărat, va arătà din ce adâncimi s'a ridicat astă-zi acest cuvânt, va pricinui la rândul ei o tăcută siguranță; iar această tăcere și această siguranță nu vor fi de două ori la fel într'o viață întreagă.

Oare nu tăcerea hotărește însușirile iubirii? Lipsită de tăcere, iubirea n'ar avea un gust și mirezme pe veci. Care dintre noi n'a cunoscut acele clipe tainice când se despart buzele și se unesc sufletele? Suntem datori să le căutăm mereu. Nici-o tăcere nu-i mai ascultătoare decât tăcerea iubirei; nici una nu-i a noastră mai cu deosebire decât aceasta. Celelalte mari tăceri, tăcerea morții, a durerii, a ursitei, nu sunt numai ale noastre. Ele înaintează spre noi, din adâncul împrejurărilor, alegându-și ceasul, și da ă nu ne nemeresc nu suntem noi de vină. Dar putem să ieșim noi întru întâmpinarea tăcerilor iubirei. Ele aștept zi și noapte pe pragul ușii și arată deopotrivă de frumos cu celelalte. Mulțumită lor, cei ce puțin au plâns pot trăi în apropierea sufletelor ca și cei mai nefericiți— și iată cum cei ce mult au iubit, știu taine pe care alții nu le știu; căci tăcerea buzelor de prieteni și de îndrăgostiți adevărați și resgândiți, tăinuește mii și mii de lucruri despre cari alte buze niciodată nu vor putea să tacă....

Maurice Maeterlinck

în românește de Marcel Montandon

Sub clar de lună.

Prin ramuri picură argint
Și visurile iar mă mint...

Tăcerea grea din parcul mort
Destramă-al gândurilor tort...

Icoane moarte'n gând s'abat, —
In legănări de val se sbat,

Și printre ramuri, un ecou
— Un trandafir într'un cavou —

Mi-aduce șoapta-ți de demult!..
Sub clar de lună o ascult:

„Mi e dor de sărutări ferbinți,
De ochii tăi senini, cuminți:

De versul tău tremurător..
...Să-ți spună gândul călător!.“

Cum roua picură'n potir
Se țese dorul'mi fir cu fir...

Și'n ritmuri calde, o căutare
Se'nnalță lin, tremurătoare:

Cum pe o rană, crește o floare.

Const. Stoika

Din Heine

Eri m'a sărutat norocul,
Azi, s'a dus pe căi pustii,
Veșnic scurt i-a fost sorocul
Fericirii mele vii.

Când și când, câte-o femee
Nimerì la 'pieptul meu;
De-a văzut într'însul ce e
A fugit, ca de un zmeu.

Și plecă văzând cutare,
Iar cutare se 'ngrozì,
Numai ea a plâns — și tare
Pân' a nu mă părăsì.....

Eu nu cred în cerul pe care
Mi-l predică popa mereu
Și 'n ochii ei cred cu ardoare,
Căci dânși-s întreg cerul meu.

Eu nu cred în Domnul — și 'n cale
In van să mi-l pui, popă-ai vreà,
Mă 'nchin însă inimei sale
Și nu am alt zeu decât ea.

Eu nu cred în chinuri eterne
Și 'n diavoli și 'n iad și blestèm,
Și 'n fața ei vai! mă prosterne
Credința de care mă tem...

Ieronim Laurian

PISICA

In seara aceea Adriatica era violetă, de un violet mohorât şi sclipitor, fără valuri albe, fără pânze care freamătă. Totuşi era un roiu întreg de pânze la dunga îndepărtată a orizontului, drepte, ascuţite, împurpurate de cea din urmă flacără a soarelui, desprinzându-se pe un fond argintiu, supt o broderie mişcătoare de aburi cari parcă erau profiluri de case maure şi de minarete.

Tora scobora la ţărm, între dunele acoperite de alge marine şi de hârburile aruncate de furtună, cântând încet un cântec din Francavilla, un cântec sălbatec care nu vorbea de dragoste.

După fiecare strofă, a cărei cea din urmă notă se prelungea mult, ea mergea tăcând un crâmpei de vreme, cu gura întredeschisă, respirând mistral-ul îmbăcsit de sare, ascultând fâşâitul fluxului sau tipătul vreunui pescărel singuratec care sbura în nemărginit. Căţeaua o urma, cu coada lăsată 'n jos, oprindu-se să miroase algele.

— Aci, Viespe, aci! striga Tora lovindu-se pe coapsă.

Şi animalul o lua la goană pe nisipul roşcat ca şi părul său.

Dar glasul acesta fu auzit şi de Mingo, care stă lângă corabia înnămolită, ocupat cu tăierea unei trestii; şi inima-i tresări, pentrucă ochii galbeni ai Torii, ochii aceia rotunzi de peşte mort, îl pătrunsese într'o dimineaţă. Ah! dimineaţa aceea! Işi aducea aminte; ea erà la pescuit de scoici, mare şi dreaptă, cu picioarele împlântate în apa verde împănată de scântei de aur, în soare.... El trecù tocmai pe aci, pe corabia sa, şi pescarii o salutară; Tora îl privì fără să-şi scutească ochii cu mâna. Cine ştie dacă, pe urmă, ea mai urmări vârful roşu al acestei pânze care mergea să se piardă umflată de sirocco în largul mării?

* * *

— Aci, Viespe, aci! repetă glasul vesel, sgomotos şi foarte apropiat al Torii, în mijlocul lătratului căţelii, pe când Mingo, pe ţărm, îşi arunca părul pe spate, cu mlădierea unui jaguar îndrăgostit.

— Unde te duci, Toro? întreabă; şi faţa-i parcă erà un mac sălbatec.

Tora nu răspunse; nici nu se opri; el o urmări, cu capul plecat înainte, ma-i bătându-i tare, cu gâtul strâns de un val [illegible] arzătoare, ascultând cântecul întrerupt, simţindu-se mişcat de câtevà note ciudate aruncate de odată, ca zgomotul valurilor, în mijlocul vâjâitului monoton al mareelor.

In pădurea de pini, Tora se oprì: o boare de miros pătrunzător, proaspătă şi sănătoasă, îi trecù peste faţă cu cele din urmă luciri ale amurgului care se strecurau printre ramuri.

— Tora....

— Ce vrei?

— Vreau să-ţi spun că noaptea văd mereu ochii tăi şi că nu pot să dorm.

In vorbele tânărului om era un accent de patimă atât de sălbatecă şi'n privirea sa o lucire atât de desnădăjduită, că Tora se'nfioră.

— Bine! bine... adăogă ea.

Apoi se pierdu printre cotiturile pădurii de pini, însoţită de căţeaua ei roşie. Mingo mai auzi lătratul acesteia, jos, la podul cel mic, în vreme ce privea cu tristeţă la orizont cum se afundă corăbiile puţin câte puţin în umbră.

* * *

Totuşi nu era frumoasă Pisica; n'avea de cât două lumini de ochiu, galbene, câte odată verzui, nemişcate în albul de sidef al ochiului, pline de vrajă; şi părul scurt, creţ, de culoarea frunzii ofilite, pe care lumina îl însufleţea cu luciri metalice.

Era singură pe lume, singură cu căţeaua asta lihnită ca un şacal, singură cu cântecele ei şi cu marea.

Işi petrecea dimineţele în marea aceasta pescuind scoici, sta aci şi când valurile umflate spumau în juru-i, împroşcându-i rochea cea scurtă şi făcând-o să se clatine; în clipele acestea era în adevăr frumoasă în zdrenţele ei, pe când pescăruşii simţind apropierea furtunii, i se învârteau de asupra capului. După pescuit, ducea curcanii la iarbă prin livezi şi mirişti, cântând stornelli, ţinând lungi discursuri căţelii care o asculta cu răbdare, stând în capul oaselor.

Nu era nici tristă; cântecele sale aveau o monotonie duioasă, ritmuri bizare cari făceau să te gândeşti la vrăjitorii egiptene; dar ea le cânta cu un fel de inconştienţă, ca şi când nimic nu-i vibra nici în urechi nici în suflet; ea le cânta privind un nour, o pânză, cu ochii deschişi mari, puţin miraţi, înfingând mereu mica sa plasă în nisip, fără să obosească vre-o dată.

Cântau şi tovarăşele sale; dar ele erau adesea stăpânite de un simţimânt de teamă, de singurătate, de nelinişte, în faţa acestor note, în faţa acestui glas; ele tăceau şi plecau capetele lor arse de caniculă, simţind mai mult răceala apii pe genunchii lor, orbirea dureroase a apii aprinse în ochii lor şi oboseala, braţelor, pe când cântecul Pisicii mergea să se piardă în greutatea trândăvă a atmosferii, ca un blestem, ca un suspin.....

* * *

Vorbele şi privirile lui Mingo o turburară o clipă; nu înţelesese.

Totuşi simţea în adâncul sufletului ei o nelinişte nelămurită, simţea o mânie împotriva acestei fiinţe rele cu dinţii albi şi cu buzele groase.

Se opri sub cei din urmă pini, chemă căţeaua şi-i mângâiă părul aspru, apoi, când se ridică, era iarăşi rea, senină şi iarăş fredonă.

Dar întì'o după amiază de August se întoarse în pădurea de pini cu un cârd de curcani, şi căutând umbră, găsi dragoste.

Era rezemată de un trunchiu de copac; pleoapele îi erau grele de somn, ochii plini de luciri nelămurite. Curcanii ciuguleau împrejur, vârând capetele lor pătate în iarba în care mişunau insectele, şi doi dintre ei se cocoţaseră pe o tufă de mirt, vântul sufla pe sub verzile cupole şopotind, şi departe, se'ntindea ţărmul ars şi dunga albastră a mării acoperită de pânze.

Mingo s'arătă între trunchiurile dese şi s'apropiă puţin câte puţin, oprindu-şi răsuflarea, şi s'apropiă, şi s'apropiă....

Vrăjitoarea sa era aci, aţipită, în picioare, sprijinită de un trunchiu uscat.

— Tora!

Ea tresări, se'ntoarse şi'şi deschise cei doi ochi rotunzi, încremeniţi.

— Tora! repetă Mingo tremurând.

— Ce vrei?

— Vreu să-ţi spun că noaptea văd mereu ochii tăi şi că nu pot să dorm.

Atunci poate înţelese: Tora plecă capul, parcă ascultând sau căutând ceva în amintirea ei: ea auzise vorbele astea altă-dată, şi era acelaş glas; nu-şi mai aducea aminte unde, dar le auzise.

Ridică capul: marinarul erà înnaintea ei, parcă fermecat, cu faţa aprinsă, cu buzele în spasmuri, tânăr

şi voinic; vântul aducea mirezmele ierburilor sălbatice şi printre trunchiurile strâmbe ale pinilor, Adriatica nu era decât o licărire de scântei.

— Hei! Mingo! urlă un glas aspru, în depărtare.

Tresări, apucă mâna Torii, o strânse din toate puterile, apoi o luă la fugă pe nisip ca un nebun, îndreptându-se către corabia care-l aşteptă legănându-se pe apă.

— Mingo, murmură Pisica cu un accent ciudat, pironindu-şi ochii de aur pe pânza triunghiulară care se depărtă grăbită.

Începù să râdă ca un copil; la 'ntoarcere, cântă un cântec vesel în ritm de tarantelă, mânând înaintea ei cu trestia cea lungă curcanii sătui, în timp ce soarele apunea însângerat la spatele Montecornului, în mijlocul norilor alungaţi de vântul de sud-est.

* * *

Dar cu vântul acesta veni noaptea furtuna, şi marea se umflă până la case, cu urlete înfiorătoare; toţi sărmanii oameni de pe ţărm stăteau închişi, ascultând vâjâitul şi rugându-se prea sfintei Fecioare pentru pescari.

Singură, Pisica rătăceà în întunerec ca un animal roşcat, cu capul plecat, scotocind valul cu ochii săi rotunzi plini de nelinişte, ascuţindu-şi urechea s'asculte dacă vre-un strigăt omenesc ajungea până la ea. — Nimic.

In zarva elementelor furioase nu s'auzeà decât lătratul răguşit al Viespei pierdut colo, foarte departe, Dumnezeu ştie unde!

Ea s'apropie, s'apropie de mare, încremenită de fulgerile care desvăluiau întinsul apelor turburate, şi ţărmul pustiu.

S'apropiă prea mult: un val o înşfăcă şi o trânti; altul trecù peste ea, făcând să-i pătrundă în vine un frig omorător, în timp ce însălbăticită de instinctul de conservare, se zbătea desnădăjduită, ca un delfin înnămolit, luptând împotriva apii care o urmărea, îi umpleà de amărăciune gura deschisă de ţipete, zbătându-se pe nisipul care fugia de sub picioare-i, la fiecare silinţă.

In sfârşit, putu să se ridice 'n genunchi, să scape pe patru labe, să fugă de mânia furtunii şi intră în bordeiul său plină de apă, înghețată, cu dinţii strânşi, nebună de groază şi de dragoste.

* * *

Dimineaţa, Adriatica era potolită, lipicioasă ca păcura, fără nici o pânză, mută, neîmblânzită, nemiloasă..... Pisica crezù că a scăpat de turburarea unui vis urât; încercă o senzaţie nouă de singurătate, de nelinişte, o teamă de umbră..... Apoi, în marii săi ochi galbeni reveni privirea sa nemişcată de peşte mort.

Şi ea se tot duce mereu cu tovarăşele sale să-şi ostenească braţele, să-şi îngheţe picioarele în apă, şi să-şi ardă capul în soare; cântecele sale nu mai contenesc în aierul strălucitor şi trist, plângând un mort, pătrunzând în inima tuturor acestor sărmani oameni cari suspină după o bucată de pâine, fără nădejde, fără mângâiere, fără odihnă, pe când cârduri de pescăruşi trec şi se 'ntorc, aruncând ţipetele lor de libertate cerului furtunos sau senin.

Gabriele d'Annunzio

în româneşte de **Gh. Licea-Severin.**

EVOLUŢIA ANORGANICĂ

DUPĂ NORMAN LOCKYER

— O nouă teorie fizică —

Diversele explicări filozofice despre lume şi Dumnezeu, dela Democrit şi Epicur până la Kant şi Hegel — fiecă ele au fost explicări mecaniste sau teleologice imanente sau transcendente — n'au putut să mulţumească îndeajuns mintea omenească, tocmai poate din cauză că fiecare era posibilă, şi deci nici una din ele nu putea să excludă cu desăvârşire pe celelalte. Totuşi o explicare mai sigură a problemei formării lumei în special, a fost punctul de atracţie al tuturor marilor gânditori. Oamenii de ştiinţă de azi prin însăşi natura ocupaţiunei lor — nu putură să se dea nici ei la oparte dela astfel de explicări. Ele însă nu puteau fi decât un fel de întoarcere la explicările mecaniste în felul acelora ale lui Democrit şi Epicur — de oare ce punctul de vedere mecanist se potrivea mai bine cu metoadele şi explicările ştiinţei lor, decât punctul de vedere finalist — care sau că e superficial, sau că sistemele ce rezultă din el sunt mai mult un produs al bogatei fantezii a acelora ce le făuresc. Sistemul cosmogonic hegelian, care căuta să explice materia şi diversitatea fenomenelor naturei ca o negare pentruca să se cunoască, a unui principiu superior raţional,—nu putea fi luat în serios, fie din aceea că în experienţa noastră raţiunea nu se prezintase niciodată izolată de materie, fiecă prin ea se călcà una din legile logice care cere să se explice ceva necunoscut prin ceva cunoscut, — iar nu ceva necunoscut prin ceva ce tot nu e cunoscut. (Raţiunea).

Dar nici explicările mecaniste nu puteau mulţumi, de oarece în primul rând ele nu puteau da o explicare a sensului mişcărei corpurilor cereşti.

In timpul din urmă însă explicările cosmosului vital, au aruncat o oarecare lumină asupra problemei întunecate a formării universului.

Teoria transformistă arătând că toate formele naturei sunt într'o vecinică schimbare [illegible] deci natura nu numai crează dar şi transformă, [illegible] o lămurire evoluţionistă a sistemului vegetal şi animal, — postulând principiul selecţiunei naturale prin adaptare la mediu. Prin aceasta, evoluţionismul darvinian a arătat posibilitatea diferenţierii în pluralitate din o singură formă — sau câteva forme tip — posibilă, şi care nu devine haotică, din cauză că intervine principiul luptei pentru existenţă, ca regulator, prin aceea că stabileşte armonia universală a formelor biologice. Prin aceasta însă se demonstrează posibilitatea explicării cosmologice pe baza principiilor darviniste. Nu intru în discuţia aprinsă „a noului darvinism“ susţinut cu multă abilitate de biologul german Weissmann, contra „noului lamarkism“ susţinut de o seamă însemnată de biologi, cari cu toţii la un loc — şi noi darvinişti şi noi lamarkişti — greşesc pentrucă duc la extrem posibilităţile evoluţionismului, susţinând unii sau numai adaptarea la mediu, pe când alţii negând cu desăvârşire, dar admiţând posibilitatea variaţiunei

speciilor prin variaţiuni interne ale indivizilor din acea specie, depărtându-se astfel dela ceeace voise să arate de fapt Darwin.

Dar, teoria evoluţionistă darviniană aplicată numai în regnul animal şi vegetal, posibilă să fie aplicată şi manifestărilor sufleteşti şi mai ales sociale — cum o făcuse independent de Darwin, Auguste Comte şi independent de Comte, Herbert Spencer, — naşte întrebarea dacă nu s'ar putea aplică şi în regnul anorganic, făcându-se prin aceasta posibilă o explicare complectă a evoluţiei lumei — cum nu o face darvinismul căci are în vedere numai regnul vegetal şi animal — şi de aci deci o explicare a problemei cosmologice.

Lucrările fizicianului englez Sir Norman Lockyer caută mai ales să dea o explicare a evoluţiei anorganice, complectând astfel cunoştinţele noastre asupra evoluţiei din lumea organică.

Cercetările lui Lockyer se bazează pe analiza spectrală. Din ele s'a ajuns la constatarea că corpurile compuse au acelaşi spectru ca şi componentele lor. Acest rezultat n'a putut să ducă decât la ideia complexităţii atomice a componentului.

Şi într'adevăr, cercetările lui Dumas şi Lockyer, au arătat că atomii cei mai fini sunt compuşi şi că trebue să se fi format la temperatura cea mai înaltă şi cu cât temperatura e mai ridicată, cu atât complexitatea atomică e mai redusă şi cu cât temperatura e mai scăzută, cu atât complexitatea corpurilor e mai mare. Deci experienţele de laborator ale lor au arătat că asocierea elementelor e mai mare cu cât temperatura e mai scăzută, iar disasocierea e mai mare cu cât temperatura e mai ridicată. Din cauza aceasta stelele la temperatura cea mai înaltă vor fi formate din corpurile cele mai simple, mai ales din hidrogen. (Cunoaştem că corpurile sunt la temperatură înaltă după spectrul lor. La temperatură înaltă, avem spectru simplu, ca cel al hidrogenului).

La diverse temperaturi spectrul unui corp diferă, după compoziţia lui. In concordanţă cu acestea avem deci la temperaturi foarte înalte stele gazoase, la temperaturi mijlocii stele metalice, iar la temperaturi şi mai joase, stele cu carbon.

Dacă ne bazăm, după Lockyer, pe ipoteza *disasocierii*, atunci fără îndoială că din aceste cercetări rezultă posibilitatea gândirii unei evoluţii inorganice, în raport cu scăderea temperaturei. Adică: cu cât temperatura a fost la început mai mare, am avut corpuri mai simple şi cu cât temperatura a scăzut au apărut corpurile mai complexe. Corpurile apărute au fost dar în următoarea ordine: In stelele cele mai calde găsim o formă de hidrogen (protohydrogen) despre care nu se ştie prea mult, apoi hidrogenul, gazul de cleveită, magnesiu şi calciu. In stelele cu temperatura mai joasă, găsim pe lângă primele elemente şi oxigen, azot, carbon, iar în altele, diferite ca temperatură, considerând că mergem spre temperaturi din ce în ce mai joase, găsim siliciu şi în fine în cele mai reci se adaugă şi fierul. Vedem dar că stelele prezintă o progresie chimică analoagă formelor organice, adică devin din ce în ce mai complexe. Aşa dar evoluţia inorganică e evidentă.

Şi întocmai ca şi *Prout*, se opreşte şi Lockyer la un element prim din care să se fi făcut această evoluţie. El pare a fi un protohidrogen.

Lockyer caută însă să pună în legătură evoluţia inorganică cu cea organică, arătând că din lumea inorganică a isvorât cea organică. Prin aceasta el vreă să deà o deslegare uneia din problemele cele mai vii de care a fost şi este animată cugetarea omenească.

Am văzut că evoluţia inorganică a mers crescând spre forme din ce în ce mai complexe.

Astfel, Lockyer conchide: „Evoluţia organică cea mai uşoară de conceput, trebue să fie aceea a organismelor constituite din formele chimice ale apei de mare, pentrucă aceasta cuprinde elementele cele mai mobile şi mai plastice la epoca apariţiei vieţii. Nu ne puteam aştepta ca evoluţia organică să fi început din fier, dar ne putem reprezenta mai curând că a început din aceea ce a fost mai plastic la acea epocă". Se naşte atunci întrebarea dacă avem un raport chimic între compoziţia chimică a celulelor organice cu cele ale stelelor.

Ştim că prin combustie protoplasma lasă cenuşe. In albumina oului cenuşa e compusă din: clorură de sodiu şi potasiu, acid fosforic, sulfuric şi carbonic, din calciu, magnesiu, fer şi o urmă de siliciu.

Aşa dar compoziţia chimică a celulelor coincide cu ordinea apariţiei corpurilor chimice în diversele stele. Aşa dar o legătură între viaţa organică şi lumea inorganică, este la rândul ei evidentă.

Viaţa organică trebue să fi început atunci când nu s'a mai produs o scădere considerabilă de temperatură. care să complice mai departe formele chimice. De când această scădere a stagnat (la o temperatură de 40—50°) a început evoluţia organică.

Cum se face această transiţie Lockyer nu ne-o explică.

Desigur că e posibilă gândirea unei relaţiunei între lumea organică şi anorganică. Mulţi au recunoscut că nu se poate face o opoziţie tranşantă între aceste două lumi, şi că o isvorire a uneia din cealaltă e posibilă.

Cum însă?

Ştiinţa nu poate răspunde la aceasta. E aci *ceva* care va rămâne pururea obiect de speculaţie metafizică.

Prin aceasta nu voim să afirmăm un scepticism filosofic, dar voim să arătăm că ştiinţele în cercetările lor au o limită dincolo de care începe Metafizica.

Prin aceasta nu scade însă importanţa cercetărilor lui Lockyer — şi în aceeaş direcţie ale lui Crooks, Thomson şi alţii.

Cercetările lui Lockyer bazate pe ipotesa disasocierii, scoasă din experienţele spectroscopice, arată în mod definitiv o evoluţie în lumea inorganică.

I. Brucker

INSEMNĂRI

O CARTE DESPRE ROMÂNI.—D. Léo Claretie a ţinut să arate că ne e prieten şi a publicat din *Les feuilles de route en Roumaine* primul volum, *La Roumanie intellectuelle contemporaine.*

Intenţiile autorului au fost dintre cele mai bune: să ne facă cunoscuţi străinătăţii ca pe un popor plin de viaţă, a cărui activitate intelectuală nu poate fi despreţuită în avântul mondial către progres. Nu acesta însă e meritul cel mare al prietenului nostru; ceia ce e cu totul original, e că a voit să ne facă cunoscuţi altora, fără să ne cunoască el însuşi; într'aceasta, a urmat un procedeu pedagogic foarte cunoscut amatorilor de curiozităţi: înveţi pe alţii lucruri atât de stranii, în cât îi sileşte să le cerceteze apoi prin ei înşişi ca să le cunoască în realitatea lor. Din acest punct de vedere credem că lucrarea d-lui Claretie aduce un serviciu incontestabil poporului românesc; pentru care îi şi putem fi recunoscători.

Când zic că nu ne-a cunoscut, greşesc. D-sa ne-a cunoscut aşa cum poţi să cunoşti o ţară trecând cu trenul în lungul ei şi stând de vorbă cu vre-un comis-voiajor care s'a întâmplat să ştie franţuzeşte: afli că la nord sunt nişte munţi, Carpaţii, că spre sud este un fluviu pe care plutesc vaporaşe, Dunărea, şi că poporul e de origină latină...

Afli dela vr'un comis-voiajor literar că a fost un poet, Eminescu, care era mai mult trist şi pesimist; că a fost altul Alexandri, care era mai mult vesel şi naţionalist; că a fost un dramaturg, Caragiale, care a scris comedii sociale - şi după încă asemenea câteva informaţiuni care sunt în definitiv de-o exactitate onorabilă, deschizi catalogul vreunei librării şi, din fuga condeiului legi câteva nume cu câteva adjective foarte vagi şi scrii o carte întreagă despre *Mişcarea intelectuală din România!*

Intre voiajorii informatori citâm pe d. Lovinescu, «profesor la Universitatea din Iaşi», a cărui titulatură a înţeles-o probabil greşit d Claretie. Mai sunt şi alţi informatori cari au adus servicii poporului român inspirând uşoara pană a călătorului francez. Greşeala cea mare a acestuia a fost că s'a documentat la întâmplare şi s'a arătat atât de grăbit, în dorul lui de a ne face cât mai curând cunoscuţi streinătăţii, în cât a uitat să ia cele mai elementare măsuri de control pentru verificarea afirmaţiilor sale.

Inexactităţile asupra vieţii literare propriu-zise le-au citat şi le-au discutat alţii. Aici voiu spicui câteva din *datele* d-lui Claretie asupra mişcării filozofice. Astfel se spune că d. *Aslan* a publicat în româneşte lucrări de pedagogie şi de psichologie, «qui lui ont valu la précieuse approbation des esprits les plus distingués et les mieux avertis»!..

Despre *V. Conta* se spune doar că e «le bon métaphysicien», în timp ce despre *I. Pop Florantin* se scrie jumătate de pagină şi despre fiul său *Laurent Florantin,* se spune că «a studiat problema sufletului, a materiei, a atomului, a vieţii, cu o vastă cunoştinţă a tuturor sistemelor filosofice» în lucrări care pentru noi sunt cu desăvârşire necunoscute.

Mai sunt trecuţi între filosofi Ervin, Sim. Mehedinţi, Micul, Murgu şi alţii. Prietenul nostru, d. Emil Isac, se găseşte trecut printre sociologi. Şi aşa mai departe...

Cu aceiaşi exactitate de amănunte trece d Claretie în revistă activitatea jurnalelor şi revistelor noastre, în cât streinul care ar vrea să se documenteze asupra noastră, ar avea ca informaţie indiscutabilă doar faptul că la porţile Dunării este o ţară în care apar jurnale şi reviste. E ceva, în adevăr, dar tot e prea puţin când mai ales, avem îndrăzneala de a crede, că acest lucru se ştia în străinătate şi mai înainte de cartea d-lui Claretie.

Dacă asupra literaturei scrise d. Claretie a păcătuit mult, şi-a compensat vina prin paginele pline de înţelegere şi simpatie pe care le-a scris despre literatura orală populară. A dovedit că se poate apropia de sufletul neamului nostru, când îşi dă osteneală de a citî traduceri şi cărţi de informaţie serioasă. — *C. P.*

O MANIFESTAŢIE A RASELOR SLAVE. — Intr'un articol apărut de curând în *N. R. R.*, d. Octav D. Lecca vorbea de primejdia oceanului slav care înconjoară mica noastră insulă latină şi de absurditatea unei ralieri cu statele pe cari le formează aceste rase. Reamintim aceasta cu prilejul notelor de mai la vale pe cari le găsim într'o revistă politică internaţională, asupra serbătoririi slave dela Praga ce avu loc la finele lui Iunie a. c.

E vorba de cinquantenarul fundării instituţiei Sokolilor cehi, când s'a pus bazele şi a Uniunii Sokolilor slavi de pretutindeni. E un fapt foarte semnificativ acesta, căci după multe şi zadarnice încercări, azi e pentru prima oară când se răuşeşte adunarea tuturor Slavilor în jurul unei idei comune tuturor.

Instituţiunea naţională a Sokolilor, care numără depe acum 200.000 membri, e o şcoală de educaţie virilă în care tinerii se obişnuesc cu oboseala, cu curajul şi cu ascultarea; e şi un focar de patriotism, de devotament naţional, destinat să ocrotească naţionalităţile slave mai mici prin număr, împotriva absorbirii de către alte naţiuni mai puternice şi mai numeroase.

Ideia aceasta s'a născut în Boemia, şi din cinci în cinci ani Sokolii de pretutindeni au luat obiceiul să se adune în Praga spre a da seamă de progresele făcute.

Anul acesta serbările au avut un caracter excepţional: s'au adunat peste 500.000 de oaspeţi din toate părţile lumii, serbările au fost onorate cu o delegaţie a Consiliului Municipal din Paris de 15 persoane; cu o delegaţie a Colegiului Franţei şi a Institului; cu o delegaţie de opt membri ai presei franceze şi o delegaţie a gimnasticilor dela Seina; deasemenea o delegaţie engleză, afară de cele ale ţărilor slave.

Gimnasticii slavi de pretutindeni au făcut exerciţii în comun (11.340 gimnastici bărbaţi şi 5.600 femei şi fete) uniformizaţi. Impresia lăsată de aceste manifestaţiuni de conştiinţă, forţă şi disciplină, a fost formidabilă.

Serbările s'au sfârşit cu comemorarea lui Francisc Palaky, istoricul naţional al Cehilor, în care s'a celebrat reînvierea naţiunii cehe.

Cum vedem, minunea aceasta e datorită ideii sokoliene, idee care conţine în germene principiul apărării libertăţii şi a dreptului natural pe care îl reclamă orice naţionalitate de a se desvolta în tradiţia rasei sale.

Pentru rasele slave, manifestaţiunea dela Praga va fi fost o aprigă încercare de afirmare; pentru celelalte rase, şi cu deosebire pentru cele cari sunt în veşnică desbatere cu pretenţiile acelora, proba hotărîtă făcută de Slavi sub ochii noştri, le va fi şi ca o aruncare îngrijorată a privirii spre cele ce ele au făcut până acum, sau le-a mai rămas încă de făcut. — *C.*

MODA NOUĂ.—Evoluţionismul nu mai este azi o teorie; el a devenit un adevăr ştiinţific imposibil de contrazis. Discuţiunea ce se mai face în jurul lui stă în cunoaşterea felului de evoluţie — în linie dreaptă sau în linie curbă, — dar nu se mai face asupra ideei de evoluţie în sine. Filosofia hegeliană bazându-se cu tot idealismul ei şi pe observarea faptelor, a conchis că evoluţia se face în cerc.

Moda cea nouă, prin care femeile noastre caută să-şi evidenţieze cât mai mult graţiile ascunse până acum ale corpului lor, vine şi ea de confirmă ideea aceasta de evoluţie...

Dacă studiem, după cum o face Grosse, primele mani-

festări de artă la popoarele primitive, observăm că multe din ele, din manifestări estetice cum sunt la început, capătă în decursul timpului caractere de utilitate sau morală socială.

Aşa, îmbrăcămintea nu a fost la început decât o podoabă mai ales pentru femei — deci a avut un caracter estetic — ce urmărea efecte afrodisiace. Şi astăzi încă găsim manifestări de acestea la unele popoare sălbatice ca Fuegienii şi Botocuzii, cari când execută diverse dansuri în scop de a escita erotic pe spectatori, îşi pun o îmbrăcăminte în regiunea lui *Pubis*. — Explicarea acestui fenomen nu o găsim decât în faptul că ceeace vedem vecinic, nu mai face efect asupra noastră. Nuditatea femeilor, tocmai pentru că e sau era ceva obicinuit, ajunsese să nu mai influenţeze cu nimic asupra bărbaţilor. Atunci însă când ele au început să-şi acopere nuditatea, ele nu voiră să o şi sustragă cu desăvârşire privirilor, ci din contra să atragă atenţia şi curiozitatea asupra-i. Este exclusă, prin urmare, credinţa că ele îşi acoperă sau că străbunele noastre îşi acopereau corpul din pudoare. Din potrivă — acoperirea a rezultat din motive sexuale, şi târziu la rândul ei a dat naştere sentimentului de pudoare care a făcut ca în urmă să se acopere întregul corp.

Aşa dar — acoperirea corpului a dat naştere Pudoarei, — şi nu Pudoarea a silit pe femei să-şi acopere trupul.

Nu voim acum să urmărim evoluţia îmbrăcămintei la femee.—Dar până azi fiind atâtea secole de când ele îşi acoperă întreg corpul, în virtutea principiului experimentat de toţi, că ceeace e obicinuit nu prea face efect asupra noastră—femeile vor umbla de astă dată după efecte afrodisiace desvăluindu-şi corpul... De aci: Moda nouă din zilele noastre.

Recunoaştem că fenomenul e mai complex decât ni-l închipuim şi că dorinţa după efecte afrodisiace poate fi determinată de numărul cel mare al femeilor faţă de acela al bărbaţilor, pentru cari vor căuta diverse mijloace spre a-i atrage. Arătarea cât mai vizibilă a perfecţiunei formelor e unul din aceste mijloace. Imbrăcămintea, cum văzurăm mai sus, nu mai poate excita acum; nuditatea da. Avem aşa dar o confirmare experimentală a evoluţiei în cerc hegeliană: Nuditate — îmbrăcăminte—nuditate.

Noua modă va supăra de sigur pe mulţi moralişti şi mai ales pe pseudo-moraliste. Pe esteticiani îi va nedumeri poate. Pentru filosoful obiectiv însă, ea nu va putea fi decât un fapt care poate să dovedească odată mai mult adevărul asupra evoluţiei unor anume fenomene, în special estetice, morale sau sociale.—*I. Br.*

TREI LACRĂMI PREŢIOASE. — Ziarul oficial al tutulor Românilor de peste munţi, *Românul*, publică, în numărul său de Duminecă 26 August, un articol privitor la schimbările făcute în opinia publică sub înrâurirea câtor-va poeţi mai tineri, cari au căutat să dezrobească poezia noastră din nămolul influenţele de odinioară şi de tot soiul

Aceste schimbări s'au făcut în numele principiilor de libertate absolută în artă, în numele individualizmului ca unic principiu regenerator şi, după însăşi constatările ziarului *Românul*, au izbutit să se impună. Critica a numit pe toţi aceşti revoluţionari, la un loc, cu cuvântul de *Simbolişti*, deşi nici unul nu are de comun cu un altul decât dorinţa şi nevoia de a fi personal şi original; primim provizoriu termenul general de *Simbolizm*, pentru o mai curentă înţelegere

Articolul în cestiune desprinde, din atmosfera noastră literară, trei fapte categorice, precize şi, după fiecare din ele varsă câte o lacrimă... preţioasă prin sărurile disolvate în ea. Autorul vorbeşte astfel reprezentativ şi, trăgând desnădăjduit cu ochiul spre 1 Aprilie viitor, constată cu jale:

1) *„Poetul Macedonski a reînviat şi acestui înviat dintre morţi i se face de către toţi o primire afectuoasă"*. Punctul de exclamaţie al acestei prime lamentaţii, citată textual, este în acelaş timp, şi prima lacrimă preţioasă.

2) *„Pentru o şaradă simbolistă se uită versurile lui Vlahuţă, Goga ori Coşbuc"*. A doua lacrimă e preţioasă pentru că ne vesteşte că se uită versurile lui Vlahuţa, Goga ori Coşbuc...

3) *„Cine sunt poeţii iubiţi din regat? Să-i numărăm: N. Davidescu, Mircea Demetriad, D. Karr, Eug. Speranţia"... etc.* A treia lacrimă se varsă, deopotrivă de preţioasă cu cele două dintâi, asupra acestei constatări.

Atmosfera întregului articol este, şi ea, semnificativă şi se cade să fie relevată. Lamentaţii şi trivialităţi se ciocnesc cu dorinţe piezişe şi cu insinuări timide. Autorul nu e de loc mulţumit de presa noastră şi pare că doreşte, pentru ea, un birou de cenzură, stabilit în redacţia *Românului*, fireşte. Dreptul publicaţiilor noastre de a tipări o poezie de Macedonsky şi de a vorbi de autor, e prezentat şi el ca un soi de anomalie; cu prilejul acesta găseşte nimerit să spună câteva fleacuri la adresa d-lor I. Minulescu şi Karnabatt, probabil ca să le răsplătească articolele publicate prin coloanele aceluiaşi ziar.

Desghiocarea făcută de noi, a acestui articol dă, cititorului, prilejul să savureze deplin sensul psicologic al miezului, şi ne scuteşte de comentarii devenite, astfel, inutile. — *N. D.*

REVISTA REVISTELOR

VIEAŢA NOUĂ (nr. dublu pe August).— D. *Ovid Densuşianu* face cunoscut cititorilor români pe *poetul Americei spaniole: José Santos Chocano*. „Chocano, este azi, prin opera sa viguroasă, exuberantă, maiestoasă, un aducător de lumină în desorientarea şi lâncezeala romantică ce, au ţinut atâta vreme în loc literatura spaniolă şi dincolo de Ocean»... In opera lui, emoţiunile sunt intense şi se revarsă ca o clocotire de valuri. De această energie tumultoasă poetul îşi dă singur seamă când descoperă în adâncurile firii sale „moşteniri străvechi, ecouri de lumi deosebite, puteri de viaţă pline de contraste—în sufletul lui, ca şi în al compatrioţilor săi, trăeşte şi spaniolul şi asprul Quichua şi mândrul Inca»..

«Cu temperamentu-i furtunos atras de ce e mişcare, Chocano îşi opreşte privirile mai mult spre aspectele grandioase ale naturei. Il vom vedea cântând vulcanii cu sbuciumările lor de foc, cataractele ce-şi rostogolesc spumele, rîurile ce se smulg din temniţele stâncilor ca să alerge prin codrii, «ca un balaur cu aripi nevăzute», munţii falnici cu scuturi de granit şi coifuri de argint, ca nişte ostaşi uriaşi; pădurile ce înfiorează cu sgomotele lor ca de orchestraţii tragice. Şi pentru a avea aceste privelişti poetul n'a fost nevoit să recurgă la sforţări ale imaginaţiei: ţara lui i le oferia din belşug. Tot aici privirile lui puteau contempla nemărginitele câmpii, acele «pampas» ce par în monotonia lor

Ca o oboseală ce se odihneşte
Ca o speranţă ce se pierde

ori desolatele «punas» de pe înălţimile munţilor. Imagini nouă, asociaţiuni neaşteptate, disting toate aceste descrieri...

«Dar e ceva mai mult decât artă descriptivă în ce ne dă Chocano; e poesie de analogii complexe, de sintese ale vieţii, pentru ca nu ne aduce numai impresii vizuale, ci şi peregrinaţiuni în lumea sufletului, efusiuni lirice»... Unii critici l'au aşezat pe Chocano printre Parnasieni, dar e totuş ceva care-l depărtează de la această înrudire. E «o discretă notă de emotivitate— redată tot prin comparaţiuni — care vine să învioreze, să încălzească descrierea prea rece; din sufletul poetului se smulge deodată o emoţiune pe care o răsfrânge asupra întregului tablou, mărindu-i astfel puterea de sugestiune. Şi acel adaus vag din încheere, acea furişare a câtorva cuvinte ce ne lasă pe gânduri, relevează mai curând o sensibilitate de poet cu desăvârşire modern».—

In restul revistei, versuri: un *Sabat* dulce şi aromitor, de d. *Dragoş Protopopescu*; traduceri interesante din spaniolul *Manuel Machado* de d. *Al. Popescu Telega*; şi iarăşi traduceri din Verlaine şi Baudelaire, de d. *Const. T. Stoica*; d-l *Vintilă V. Paraschivescu*, care scrie poesii proaste în «Conv. Literare», iscăleşte aci versuri drăgălaşe: *Cântecul acului*.

D-l *I. Nisipeanu* continuă studiul său asupra «Preţioaselor ridicule» şi «Femeile Savante» de Molière, încercând *psihologia vanităţii mondene şi intelectuale* în teatrul acestuia.

VIAŢA ROMÂNEASCĂ (număr dublu pe Iulie—August).— D. *Tudor Arghezi*, reuşeşte astăzi să dumirească pe bunii cetitori români de literatură, cu poezia frumoasă pe care o reproducem;

ARHEOLOGIE

Sufletul meu își mai aduce aminte
Și acum și ne'ncetat de ce-a trecut,
De un trecut ce-mi e necunoscut,—
Dar ale cărui sfinte oseminte

S'au așezat în mine fără știu,
Cum nici pământul știe pe-ale lui,
In care dorm statui lângă statui
Și-i zăvorât sicriu lângă sicriu.

Un murmur ne'ntrerupt de epitafe,
Cari mai străine, care mai sonore.
Prin aer, timpu-i despărțit de ore
Ca de mireazma lor niște garoafe.

Tăcerea vocile și le-a pierdut,
Care-o făceau pe vremuri să răsune.
Aud țărîna doar a vocilor străbune
Cum se desface, cum s'a desfăcut.

Și cîte-odată totul se deșteaptă
Ca'ntr'o furtună mare cît tăria:
'Și-arată veacurile temelia.
Eu privighez pe ultima lor treaptă.

D-l *Charles Drouhet* sfârșește studiul său de o migăloasă erudiție asupra raporturilor dintre *Victor Hugo și V. Alecsandri ca poeți epici,* cu următoarea încheiere:

«Alexandri a naționalizat elemente luate dela Hugo; cîntul acestuia l'a transpus pe altă cheie, i-a dat o tonalitate necunoscută romanticului francez; patriotizmul care însuflețește poemele sale a schimbat nuanța ideilor morale, a dat alt înțeles «temelor» literare și a modificat înfățișarea personagiilor împrumutate, așà încât opera sa epică care purcede în privinți atât de felurite și într'un chip așà de puternic dela o operă străină, e în liniile sale generale, o operă românească».

REVISTA CATOLICĂ, publicația trimestrială a Românilor păpistași, a apărut pe vară în al 3-lea no. scos și acesta cu o remarcabilă râvnă și seriozitate.— Cei cari nu vor fi blânzi cu aceste «oi rătăcite», vor găsì totuși ce să-i intereseze în voluminoasa broșură; vor găsì de pildă cercetările d-lui *Vladimir I. Ghica* în *arhivele romane* cu privire la *Istoria Românilor*. D-sa a găsit, în Arhivelor Jezuiților și va «rămâne acolo, veșnic manuscrisă, o carte întreagă despre noi —în 5 despărțituri, — opera lui Possevino; a fost scrisă între ani 1585 și 1586,— e intitulată «Transilvania»; în cele dintâiu 4 tomuri, dă lămuririle cele mai complecte și cele mai amănunțite asupra Ardealului, în ce privește istoria, geografia etc...., în tomul al 5-lea e vorba de Principatele Române, studiate de aproape de către autor în timpul domniei lui Petru Șchiopul». Ce păcat că această comoară istorică nu ne va putea fi poate niciodată împărtășită, «prudența escesivă» a acestui ordin călugăresc, temându-se de eventuale «repercursiuni politice» sau de noui «furii antiiezuite».

In Arhivele Capucinilor, iarăș, se găsesc documente de seamă asupra unui «sfânt» român modern, necunoscut, fratele «Ieremia Românul», născut în 1556, mort în 1625, fiu de țăran, țăran el însuși și păzitor de vite într'un colț pierdut al țării noastre, și care a devenit personajul cel mai vestit și popular din Neapol la începutul veacului al XVII-lea, un mare făcător de minuni, un părinte al săracilor, având în sfințenia lui niște particularități naționale cu totul caracteteristice».

D-l Vladimir I. Ghica, cere în cele din urmă, înființarea unei instituții istorice speciale care să se ocupe cu cercetarea comorilor istorice consemnate pe veci în Arhivele Romane. Lucrul acesta l-au făcut aproape toate țările, chiar cele mai îndepărtate de Roma prin credința din trecutul lor.—

Remarcăm tot în acest no. articolul d-lui *Mariu Teodorian* asupra marelui filosof și teolog rus *Soloviev*, primul episcop rus-unit, Apostolul unirei cu Roma, în pravoslavnica Rusie.

MEMENTO

~~~ Dl. Rădulescu-Motru, Directorul nostru, se întoarce în Capitală după 8 Septembrie. Toată corespondența revistei, rugăm, așadar, să se adreseze numai Redacției.

~~~ La Universitatea din București sunt 3147 studenți, și anume: 1380 studenți și 6 studente la Drept; 255 studenți și 147 studente la Filozofie și Litere; 131 studenți și 28 studente la Științe; 487 studenți și 115 studente la Medicină; 280 studenți și 135 studente la Farmacie și 163 studenți la Teologie. In acest an au fost 406 licențiați și doctori, dintre cari 207 numai în Drept.

~~~ Suderman a scris o dramă nouă intitulată: *Der schlechte Ruf*, care se va juca la Comoedia-Haus din Berlin. Autorul ei crede despre noua sa lucrare că va întrece cu mult în succes pe precedentele deja atât de cunoscute.

~~~ *Leoncavallo*, autorul lui „Pagliacci" a scris o operă nouă: *Țiganul* cu subiect românesc, ce se va juca anul acesta la Londra. E, se vede treaba, vre-o reminiscență a celebrului maestru din vremurile când dirija orchestra unei trupe de operă italiană, rătăcitoare prin meleagurile noastre.

~~~ In articolul *Politica externă a Bulgariei*, din no. trecut, s'a tipărit la pag. 215, col. I, rândul 46 și 50, și col. II, r. 1 și 43, în loc de *Tripla Intelegere* (Rusia, Franța și Anglia)—cuvintele: *Tripla Alianță* (Austro-Ungaria, Germania și Italia).— De altfel cititorii au observat desigur că în acele pasagii se vorbește de Rusia, Franța și Anglia.

~~~ *Georges Palante* analizează personalitatea filosofului *Jules de Gaultier*, inventatorul *Bovarismului*, într'o broșură din colecția „Les Hommes et les idées" (0,75). E un filosof de rasă — nu de carieră, acesta. Concepția sa despre lume e expresia directă a sensibilității sale. Nici un filosof nu răspunde mai bine ca Jules de Gaultier acestei definițiuni a lui Nietzsche: „Orice adevărat filosof e povestea unei aventuri personale".

~~~ *La Belgique ilustrée* de *Dumont-Wilden* (Edit. Larousse, 20 fr.) e un excelent tablou, complet și viu al unei țări cu deosebire interesantă prin remarcabila ei desvoltarea economică și intelectuală. Volumul se deschide cu o privire din sborul pasării asupra țării, cu o schiță asupra evoluției sale istorice. Sunt apoi capitole asupra Congului, Marelui ducat de Luxemburg și asupra viitorului Belgiei din punct de vedere internațional. O iconografie detailată (570 reprod. fot., 14 planșe 28 hărți) desăvârșește volumul.

~~~ Preceptorul Principelui Imperial fiul lui Napoleon III-lea, și-a adunat amintirile despre elevul său de altădată născut în entuziasmul întregii Franțe și mort la vârsta de 23 de ani, în Africa, omorât de Zuluși. La aceste amintiri ale piosului dascăl, se adaogă și documente prețioase pe cari i le-a pus la îndemână Impărăteasa Eugenie, nefericita de astăzi. —

~~~ Ca o introducere la studiul *Divinei Comedii* a lui Dante, a apărut acum o călăuză din cele mai limpezi și sigure. Materialul Comentariilor e scos tot din Dante, așa că: Dante e însărcinat aci să explice pe Dante . . . Cei ce vor voi să citească opera marelui Florentin, nu se vor putea lipsi de acest prețios îndrumător. Autorul ei e *H. Hauvette* și cartea a apărut la Hachette-Paris, 3 fr. 50.

~~~ Un studios al muzicei grece, egiptiene și indiene, *Bailly*, a scos un volum *Le Chant des Voyelles*, care e o reconstrucție vocală, cu acompaniament, a cântărilor prin care preoții egipteni invocau pe zeii planetari. Aceștia admiteau o triplă înlănțuire între planete, aștri rătăcitori, cu soarele și luna, și sunetele și vocalele. Și cum planetele ereau socotite de ființe vii, drept zei, preoții socoteau că prin cântările lor înrâuresc asupra acestora. Autorul s'a inspirat în lucrarea sa din papyrusuri gnostice aflate prin Paris, Berlin și Leyda.

~~~ Un fisician englez foarte cunoscut, *Sir Oliver Lodge*, și care se ocupă cu cercetările psihice, are un volum interesant și documentat, *Supraviețuirea Omului*, în care și-a adunat observațiile și experiențele sale asupra transmisiunii cugetării, telepatiei spontane, apariția fantomelor, prevederea, scrisul automatic, ș. a. asemenea.

Socoate în cele din urmă că „ceasul va veni când această credință va fi științific stabilită". Cartea a apărut acum și în franțuzește la Alcan-Paris.

~~~ Un fisiologist francez, *E. de Cyon*, care s'a făcut cunoscut prin studiile sale despre ureche în raport cu simțul spațiului,—a scos în a doua ediție o carte *Dieu et science* (Alcan, 7.50), în care caută să arate că departe de a fi în contradicție cu ideia religioasă, știința modernă, în origină ca și în scopul său ultim, se găsește cu cea dintâi în perfectă armonie. Demonstrarea sa se bizue pe faptul că „cea mai mare parte din iluștrii creatori ai științelor fisice și biologice din ultimele două secole, aveau profunde convingeri religioase, credeau în nemurirea sufletului și adorau pe D-zeu". Autorul e foarte bătăios în expunerile sale: discreditează și-i face nebuni pe savanții care nu's de partea sa.

BIBLIOTECA

ŞCOALELE COMUNITĂŢEI EVANGELICE DIN CAPITALĂ

ŞCOALĂ primară de băeţi cu o secţiune germană şi două secţii germano-română, fiecare cu câte 4 clase.

LICEU REAL cu 8 clase.

ŞCOALĂ sup. de COMERŢ cu 3 clase şi una preparatorie.

PENSIONAT DE BĂEŢI.

ŞCOALĂ PRIMARĂ de fete cu 6 clase.

ŞCOALĂ SUPER. de fete cu 10 clase.

ŞCOALĂ COMERC. de fete cu 2 clase.

ŞCOALĂ INDUSTR. de fete

PENSIONAT DE FETE

Şcoală Frœbeliană pentru copii mici de ambele sexe

FRECUENŢA TOTALĂ IN ANUL ŞCOLAR 1911—1911: 2225 ELEVI ŞI ELEVE.

:: Inscrierile incep la 20 August st. v. ::

Pentru liceul real şi şcoala superioară de comerţ de băeţi, la Direcţiunea acestor şcoli, Strada Luterană 10. ● Pentru şcoala primară de băeţi, la Direcţiunea, Strada Ştirbey-Vodă 37. ● Pentru Pensionatul de băeţi, la Direcţiunea Pensionatului, Strada Luterană 14. ● Pentru şcoala de fete şi Pensionatul de fete, la Direcţiunea, Str. Diaconeselor 7. ● Pentru şcoala froebeliană la sora-diriginte, Strada Puţu-cu-Plopi 6. ● Prospecte gratis şi franco la Cancelaria Comunităţei, Strada Luterană, 10.

EFORIA COMUNITĂŢEI EVANGELICE.

SOCIETATEA

GOVORA-CĂLIMĂNEŞTI

aduce la cunoştinţa publicului care ar :: dori să'şi urmeze cura atât la băile ::

GOVORA, CĂLIMĂNEŞTI

cât şi la

:: CĂCIULATA ::

că pe timpul lunilor IULIE şi AUGUST aproape toate camerele hotelurilor societăţei sunt deja reţinute, totuşi, :: parte din ele fiind libere în lunile ::

MAI, IUNIE şi SEPTEMBRIE

se pot angaja chiar de acum cu preţuri reduse

:: de asemenea şi ::

băile se dau cu preţuri reduse :: pe timpul acestor luni ::

SANATORIUL

Dr. GEROTA

OPERAŢIUNI SI FACERI

BUCUREŞTI, BULEVARDUL FERDINAND No. 48

TELEFON 1/44

Cel mai mare şi mai complect Sanatoriu de Chirurgie din ţară

Special construit pentru boalele CHIRURGICALE, GENITO-URINARE,

:: BOALE DE FEMEI, FACERI ŞI VENERIENE ::

Cu 2 săli de operaţie,
2 săli de pansamente,
Razele Röntgen

şi toate aparatele şi instrumentele necesare operaţiunelor generale şi speciale.

Tratamentul sifilisului prin injecţiuni intravenoase cu medicamentul ERLICH (606)

Ciocolata şi Cacao Zamfirescu

Sunt preferate de cunoscători

PRIMA SOCIETATE DE CREDIT FUNCIAR ROMAN DIN BUCUREŞTI

BILANŢUL PE SEMESTRUL I 1912

A C T I V	EFECTE	NUMERAR
Emisiunea-Imprumut. Realizate până în seara de 30 Iunie 1912:		
5% . . . . . Lei 530.258.700 —	564.264.200 —	
4% . . . . . „ 34.005.500 —		
Datoria Proprietarilor. Capital datorit de proprietari:		
5% . . . . . Lei 375.748.758 13	—	396.610.691 28
4% . . . . . „ 21.861.833 10		
Amortizarea încasată. Soldul contului:		
5% . . . . . Lei 519.271 87	—	541.434 77
4% . . . . . „ 22.192 90		
Localul societăţii: Valoarea localului	—	5 0.650 —
Mobilier. Valoarea mobilierului	—	20.860 55
Biblioteca. Valoarea bibliotecei	—	11.580 —
Bunurile societăţii vândute. Soldul contului:		
Grăjdana . . . . . Lei 668 30	—	29.395 99
Măzănăeşti . . . . . „ 28.727 69		
Bunurile societăţi nevândute. Doftana-Beleghet . .	—	110.176 02
Anuităţi împrumuturi. Rate şi resturi de rate datorite de proprietari:		
5% . . . . . Lei 6.471.442 90	—	6.912.650 46
4% . . . . . „ 441.207 56		
Debitori diverşi. Soldul contului:	175.000 —	47.642 62
Capital Social. Suma datorită în numerar:		
5% . . . . . Lei 1.080 47	—	1.110 71
4% . . . . . „ 30 24		
Cassa. Sold în cassa societăţii	42.342.001 —	3.089.479 91
	606.781.201 —	407.915.572 —

P A S I V	EFECTE	NUMERAR
Scrisuri funciare. Valoarea scris. func. în circulaţie:		
5% . . . . . Lei 375.286.030 —	397.152.026 —	
4% . . . . . „ 21.883.996 —		
Stingerea împrumut. Scris. func. primite în stingere, amortiz. anticipată şi plăt. din cele eşite la sort:		
5% . . . . . Lei 154.990.670 —	167.112.174	
4% . . . . . „ 12.121.504 —		
Detentori. Valoarea scris. func. posedate de detentori:		
5% . . . . . Lei 375.286.030 —	—	397.152.026
4% . . . . . „ 21.883.996 —		
Capital social. Soldu contului:		
5% . . . . . Lei 8.515.200 —	8.515.200 —	
4% . . . . . „ 513.500 —	513.500	
Lei 9.028.700 —		
Capital de rezervă. Soldu contului:		
Efecte . . . . . Lei 24.693.100 —	24.693.100 —	2.143.762 1
Numerar . . . . . „ 2.143.762 10		
Lei 26.836.962 10		
Serv. intereselor supounelor. Cupoanele exigibile şi neprezentate la plată:		
5% . . . . . Lei 4.753.762 50	—	4.988.418 50
4% . . . . . „ 234.656 —		
Scrisuri func. eşite la sorţ. Val. al pari ai scris. funciare eşite la sorţi şi neprezentată la plată:		
5% . . . . . Lei 1.520.030 —	—	1.641.326
4% . . . . . „ 121.296 —		
Scis. func. 5% confec. p. preschim. soldul contului .	1.214.100 —	
Fondul pensiunilor. Soldu contului	2.285.031	
Diverşi proprietari	5.213 400 —	652.989 2
Creditori diverşi	82.670 —	609.974 4
Divid. propr. Soldul cont.: pe anul 1907 lei 642 83 pe anul 1908 lei 2.277 23 pe anul 1910 lei 39.909 05 „ „ 1909 „ 8.006 18 „ „ 1911 „ 213.343 83	—	264.177 4
Capital de revirement. Soldul contului.		
Suma transportată din 1911 . . . Lei 100.000 —		
Beneficiul sem. I din 1912 . . . „ 362.898 58	—	462.898
	606.771.201 —	407.915.572 —

Preşedintele consiliului dn administraţie, B. MISSIR. Director, C. I. C. Brătianu. Şeful serviciului contabilităţii, *P. Ştefănescu.*

CAPITAL DE REVIREMENT PE SEMESTRUL I 1912

DEBIT			CREDIT		
Cupoane 5%. Valoarea cupoanelor de Iulie 1912.	9.544.430 —	9.986.044 —	Raportat beneficiului din 1911 . .		100.000 —
Idem 4%. „ „ „ „ „	441.614 —		**Anuit. împrumut. 5%.** Rata semestrului I, 1912 .		
Plata scris. func. 5%. Eşite la sorţi la tragerea 61-a	1.931.000 —	2.076.400 —	Cheltueli de administraţie . . . . lei 194.874.30		
„ „ „ 4%. „ „ „ „ 26-a	145.400 —		Procente . . . . . „ 8.767.703.17		
Aputamente. Suma cheltuită în semestrul I 1912.	171.118 —		Amortizare . . . . . „ 1.924.748.82	10.883.324 29	
Cheltueli generale Suma chelt. în sem. I 1912.	10.871 55		**Anuit. împrumut. 4%.** Rata semestrului I, 1912 .		
Furnituri de cancelarie „ „ „ „ „ „	759 80		Cheltueli de administraţie . . . lei 12.460.04		
Imprimate şi registre „ „ „ „ „ „	5.604 75		Procente . . . . . „ 441.565.29		
Indemnităţi de deplasare „ „ „ „ „ „	1.449 05		Amortizare . . . . . „ 141.654.46	595.679 83	11.483.004 12
Încălzit şi iluminat „ „ „ „ „ „	4.157 35		**Reţineri extraordinare.** Suma încasată ca cheltueli de administraţie dela împrumuturile realizate în semestrul I 1912	5.221 65	
Mărci de prezenţă „ „ „ „ „ „	13.800 —		**Capital soc. 5‰.** Valoarea cuponului de 1 Iulie 1912	215.982 50	
Poştă şi telegraf „ „ „ „ „ „	1.335 05		„ „ 4% „ „ „ „ „ „	10.346 —	
Publicaţiuni „ „ „ „ „ „	7.083 70		**Cupon suplimentar.** Valoarea cuponului de Iulie 1912		
Gratificaţia funcţionarilor „ „ „ „ „ „	28.488 —		dela împrumuturile realizate în semestrul I, 1912	776.625 —	
Indemnizarea cassierului „ „ „ „ „ „	600 —		**Cupoane 5%.** Valoarea cuponului de Iulie 1911,		
Intreţinerea localului soc. „ „ „ „ „ „	1.585 20		neprezentat la plată	2.937 50	
„ mobilierului „ „ „ „ „ „	705 10		**Cupoane 4%.** Valoarea cuponului de Iulie 1912,		
Paragraf extraordinar „ „ „ „ „ „	7.571 40		neprezentat la plată	16 —	
Ajutor soc. de binefacere „ „ „ „ „ „	9.600 —		**Plata scris. func. 5%.** Tragerea 41 scris. eşite la		
Cheltueli de material şi personal, (islaz)	400 —		sorţi şi neprezentate la plată	825 50	
Indem. locuinţelor pers. „ „ „ „ „ „	10.134 80		**Plata scris. fu c. 4%.** Tragerea 6 scris. eşite la		
Conf. scris. 5% presch. „ „ „ „ „ „	581 —	275.344 75	sorţi şi neprezentate la plată	120 —	
Recompensa d-lui Sturdza, suma alocată în buget.	16.000 —		**Piscul rusului.** Benef. rezultat din vânzarea moşiei	11.563 04	
„ „ Gr. Vulturescu „ „ „	2.100 —		**Dobânda Anuit.** Intârziate dobânzile încasate dela		
Fondul pensiunilor „ „ „	30.000 —	48.100 —	ratele intârziate	276 108 67	1.292.772 88
Capital de rezergă: 2½% dobândă cuvenită pe semestrul I 1912 acestui fond		33.734 25	**Sting. împrum. 5%.** Suma încasată anticipat în num.	5.584 38	
Bilanţ: Beneficiul transportat din 1911	100.000 —		„ „ 4% „ „ „ „ „	1.660 22	7.244 60
Beneficiul realizat în semestrul I 1912 . .	362.898 58	462.898 58	Total . .	—	12.883.021 58
Total . .	—	12.883.021 58			

Preşedintele consiliului de administraţie, B. M. MISSIR. Director, C. I. C. Brătianu. Şeful serviciului contabilităţii, *P. Ştefănescu.*